

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

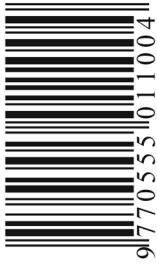
www.pravoslavlje.rs

Видовдан

Број 1063 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. јул 2011. Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

9 770555 0111004

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 15. јуна у Српској Патријаршији у Београду Надбискупа Фрајбурга др Роберта Цолића, председника Бискупске конференције Немачке, са сарадницима.

Пријему су присуствовали Надбискуп београдски Г. Станислав Хочевар и викарни Епископ хвостански Г. Атанасије.

Истог дана Његова Светост је примио и делегацију Института за савремену историју. Овом приликом Патријарху српском је уручена књига *Косово и Метохија 1912-2010 - Хронологија*. У питању је прва хронологија догађаја на Косову и Метохији у којој су на 728 страна наведена збивања на том простору током скоро 100 година, од 1912. до 2010. У виду прилога објављен је текст Резолуције парламентарне скупштине Савета Европе и интегралан текст Извештаја о трговини људским органима на Косову и Метохији, Дика Мартија. На крају, као резиме на енглеском језику објављен је и текст проф. др Момчила Павловића: *Kosovo under Autonomy*.

Пријему су присуствовали проф. др Момчило Павловић, директор Института за савремену историју, Борислав Малешевић, секретар Уређивачког одбора, Милош Маџановић, уредник издања и Бранка Косановић, лектор.

Сусрет Патријарха Иринеја и професора Конечнија

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 20. јуна у Српској Патријаршији у Београду г. Владимира Конечнија, истакнутог професора Универзитета Калифорнија у Сан Дијегу, САД.

На Одсеку за психологију овог престижног Универзитета, професор Конечни ради на истраживањима у оквиру експерименталне социјалне психологије: социјално-психолошке анализе правног одлучивања, психо-естетике – психологије уметности, музике и позоришта,

као и социјалних, когнитивних и психофизиолошких аспектата људске емоције и мотивације. Професор Конечни је добитник Гугенхајмове награде за научна истраживања и редовни члан Међународне академије за информатику.

Патријарх Иринеј примио представнике Јеврејске и Исламске заједнице Србије

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 22. јуна г. Исака Асиела, рабина београдског, и г. Мухамеда Јусупспахића, муфтију србијанског. Разговор је вођен на тему стечених знања и утисака након тронедељног боравка у Сједињеним Америчким Државама на Програму под називом „Улога религије у решавању социјалних питања у САД“ који је трајао од 9. до 28. маја у више америчких градова.

У једночасовном разговору изнете су многе теме везане за проблеме приликом решавања социјалних проблема код нас, као и примене неких од модела које је Програм обухватио. Такође, договорене су и конкретне акције које би требало да афирмишу читаво друштво у Републици Србији, а у вези са јасним и гласним објављивањем непролазних вредности здраве породице, здравог школства, здравих медија, здравих односа међу свима и у свему, који су предуслов за успешно функционисање свих сегмената друштва.

У том смислу, неопходно је подсетити грађане Србије на тековине и вредности које се у потпуности поклапају и слажу, како код Јевреја, тако и Хришћана и Муслимана, а које могу донети само добра свима који овде живе, без обзира на њихову припадност некој од наведених верских заједница или одређеност уопште. Тим пре, што је током више претходних деценија вера била сматрана негативним фактором развоја друштва, и бивала је експлицитно забрањивана и прогоњена, а и данас постоји тенденција да се верске заједнице прозову и прогласе одговорним за многе проблеме који

би требали да се решавају најпре на неком вишем нивоу.

Такође, Његова Светост се сложио да је неопходно обезбедити слободу сахрањивања посмртних остатака чланова Исламске заједнице на београдским и другим гробљима, на посебно обележеном и одвојеном делу, уз слободу неометаног обављања молитвеног правила.

Полазници Програма одржаног у САД су били и Имам др Аднан Ахмеди у име Исламске заједнице Прешева, Драшко Ђеновић у име „Христове цркве“, новинар Форума 18 који прати стање верских слобода широм света. У име Српске Православне Цркве, учешће на Програму је узео ђакон Александар Секулић из Канцеларије Његове Светости Патријарха српског.

Ђакон Александар Секулић

Подршка Центру „Земља Живих“

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј и проф. др Зоран Станковић, министар здравља, потписали су 22. јуна у Српској Патријаршији у Београду Меморандум о сарадњи Српске Православне Цркве и Министарства здравља Републике Србије. Чину потписивања Меморандума присуствовао је Његово Преосвештенство Епископ јегарски Г. Порфирије, настојаље Манастира Ковиљ, под чијим духовним и материјалним покровитељством, са благословом Његовог Преосвештенства Епископа бачког Г. Иринеја, ради рехабилитациони центар за борбу против наркоманије – заједница „Земља Живих.“

Овом свечаном чину присуствовали су и Епископ хвостански Г. Атанасије и протојереј Бранко Ђурчин, духовник Центра „Земља Живих“.

Меморандум о сарадњи утврђује обавезе Српске Православне Цркве и Министарства здравља Републике Србије у вези са што квалитетнијим спровођењем пројекта терапијске заједнице „Земља Живих“, који за циљ има бесплатну рехабилитацију психофизичког стања зависника и њихову едукацију ради промовисања и развијања здравог стила живота.

Благослов и подршка музичком подухвату

Истог дана Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је г. Дејана Миладиновића, познатог оперског редитеља, сина на блажене успомене Душана Миладиновића, угледног композитора и диригента.

Господин Миладиновић посетио је Његову Светост са жељом да представи своје новонастало дело – либрето за оперу „Под овим Знаком...“ – *In hoc Signo...*, која би на светлост дана требало да изађе поводом планираног обележавања 1700. година од издавања Едикта Св. Цара Константина. За овај пројекат, Његова Светост је дао благослов г. Миладиновићу.

Сусрет Патријарха и амбасадора Румуније

23. јуна, Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је у Српској Патријаршији у Београду, Његову Екселенцију Јона Маковеја, амбасадора Републике Румуније у Србији.

Патријарх Иринеј служио помен Краљици Марији

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 22. јуна помен у Дворској капели Светог Андреја Првозваног поводом 50 година од смрти Краљице Марије. Помену су присуствовали Престолонаследник Александар, принцеза Катарина и принц Филип Карађорђевић.

у београдском насељу Раковици служио његова Светост Патријарх српски Иринеј уз саслужење архијерејског намесника протојереја-ставрофора Бранка Митровића, презвитера Предрага Тодоровића, протојакона Томе Милановића и протојакона Стевана Рапајића, а у присуству домаћина и гостију, протојереја-ставрофора Слободана Годића, протојереја Милоша Шаренца, протонамесника Радослава Савовића, јереја Милете Суботића, јереја Ненада Ђурђића и јакона Александра Аздејковића. После ломљења славског колача, свештенци и народ, предвођени Патријархом, кренули су у Литију око Светог Храма, молећи се Господу за спас наше Цркве и народа од свих недаћа и тескоба, за здравље и благостање житеља Раковице, Београда и целог света, као и за покой душа уснулих православних хришћана, ктитора и приложника.

Видовдан на Косову и Метохији

Обележавање Видовдана на Косову и Метохији почело је централном прославом у Манастиру Грачаница где је у порти Манастира, Његова Светост Патријарх српски Иринеј служио Свету Архијерејску Литургију уз саслужење преосвећене господе епископа: врањског Пахомија, rashko-prizenrenског Теодосија и 30 свештенослужитеља из више епархија Српске Православне Цркве.

Патријарх Иринеј је из Грачанице поручио да никада не смо оставити земљу која је крвљу натопљена и земљу на којој се налазе највеће православне светиње: „Нашишо је тренутак и време слично овом времену које смо сада доживели, време олује и време силе, али то време пролази, а сунце слободе за свагда обасјава ову земљу и све оне који живе на њој. Зато смо данас овде и принели молитве Господу и Светом кнезу Лазару и српским великомученицима да буду и остану са нама. Зато не можемо никада Косово заборавити“.

Патријарх српски Иринеј се кратко обратио присутним и истакао да се нада да ће се посмртни остаци наших владара који још увек почивају у посмртном изгнанству бити пренети у породичну гробницу у Цркви Светог Ђорђа на Оplenцу, где и припадају.

Празник у Раковици

Празник Светих апостола Варнаве и Варнаве, свечано је прослављен 24. јуна Светом Архијерејском Литургијом, коју је

У својој беседи Патријарх је нагласио да је Косово Света српска земља која је заливана крвљу и цементирана костима светих мученика. „Та цена крвљу плаћена је највећа цена која постоји под небом и под сунцем. Том ценом плаћено је Косово. Зато није ни чудно што су и данас пружене многе руке према Косову да то узму од Срба и Србије. То никада нећемо прихвати-

ти, јер како можемо оставити земљу која је крвљу натопљена и како можемо оставити земљу на којој се налазе највеће светиње“, рекао је Патријарх.

Патријарх Иринеј је поручио народу окупљеном у Грачаничкој порти да: „... никада нису сами већ да је са њима увек истина и правда. Поучени славом и љубављу косовских јунака морамо волети оно што су и они волели, земљу за коју су пролили крв и ако треба и да пострадамо за њу, као што је и кнез Лазар пострадао или увек морамо имати у виду славу и Царство Божије“.

Литургији у Грачаници присуствовало је више од хиљаду људи међу којима су били Престолонаследник Александар Карађорђевић са принцезом Катарином, министар за Косово и Метохију Горан Богдановић, државни секретар у министарству за КИМ Оливер Ивановић, ректор Приштинског универзитета Здравко Витошевић и други високи званичници.

У наставку Видовданске прославе Патријарх српски Иринеј служио је парастос косовским јунацима погинулим у Косовској бици 1389. године. Парастосу на Газиместану присуствовало је више од пет хиљада људи који су пристигли из свих српских крајева. Колоне аутомобила биле су паркиране на магистралном путу Приштина – Косовска Митровица. Поглавар Српске Православне Цркве истакао је да је Косово за Србе Света земља, натопљена крвљу у којој почивају кости и мошти косовских мученика и безброј других страдалих од Косова Поља до данас. „Ово је голгота, а где је голгота тамо је и вакрсење. Надамо се да ће наша данашња голгота и страдање српског народа уродити Вакрсењем. Ово је Света

земља коју ми не смо препустити за бораву“, казао је окупљенима Патријарх Иринеј.

Патријарх је Србима на Косову и Метохији поручио да остану верни своме отаџству, а расељене позвао да се врате својим домовима и светињама: „Поручујем страдалном народу нашем, који је сабрао храбости и снаге да и данас борави овде и који подноси разна искушења, да остану верни своме Косову. Неће их Господ, а надам се ни Србија оставити. Онима који су још у избеглиштву, без својих кућа, светиња и гробља, поручујем да се врате. Господ ће помоћи да обнове домове, цркве и манастире, да се могу сабирати и Богу молити“.

На Газиместану су се окупили поклоници из Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца, Бањалуке, иностранства. Парастосу су присуствовали министар за Косово и Метохију Горан Богдановић, државни секретар у министарству за КИМ Оливер Ивановић, секретар Скупштине Србије Вељко Одаковић, принц Александар Карађорђевић са принцезом Катарином као и други званичници.

Извор: Епархија рашко-призренска

Споразум о вршењу верске службе у Војсци Србије

У Дому Војске у Нишу, 28. јуна, Његова Светост Патријарх српски Иринеј и министар одбране Драган Шутановац потписали су „Споразум о вршењу верске службе у Војсци Србије са Српском Православном Црквом“. Тим споразумом се уређују међусобни односи Министарства одбране и Српске Православне Цркве у вези са вршењем верске службе у Војсци Србије. Потписивању споразума присуствовали су Његово Преосвештенство Епископ бачки др Иринеј и Владика јегарски Порфирије.

Патријарх Иринеј је благословио Споразум и том приликом истакао да је потписивање Споразума историјски значајно не само за СПЦ, већ и за Војску Србије. Увођењем свештеника биће омогућено и увођење традиционалне културе и духовности у нашу армију и војни свештеници ће унети већи квалитет у живот и војну службу као и дух родољубља и духовности. „Нека буде срећно и благословено“, поручио је Па-

тријарх Иринеј и указао и на симболику што је Споразум потписан баш на Видовдан – национални празник народа и Цркве.

Министар Шутановац је рекао да се тим документом у Војску уводе први пут свештеници официри, што је у складу са српском традицијом и искуствима савремених армија. Он је подсетио да СПЦ већ има официре-свештенике у армијама других држава: Холандије, САД и Велике Британије.

Министар Шутановац је рекао да се верска служба успоставља као потреба припадника Војске Србије и да ће свештеници официри морати да буду високо образовани и да прођу официрску обуку. Према његовим речима, припадници Војске Србије ће се представницима СПЦ обрати у складу са њиховим свештеничким звањем. Министар одбране је додао и да је почетни чин за свештенике у Војсци капетан, а да теоријски могу да добију чин пуковника. Он је најавио да ће у наредним месецима потписати исте споразуме са представницима још шест традиционалних Цркава и верских заједница.

На Видовданској академији, одржаној у Саборној цркви у Нишу Патријарх српски Г. Иринеј уручио је министру Шутановцу највише одликовање нишке Епархије Српске Православне Цркве – Орден Светог цара Константина за његов однос према Цркви и народу. Захваливши на одличју, министар Шутановац је рекао да му је учињена велика част као и да је дошао у Ниш да би с Патријархом „завршио историјски посао“ – потписивање Споразума о вршењу верске службе у Војсци Србије.

За допринос црквеном животу и духовности у граду Нишу, Патријарх српски је уручио Орден и градоначелнику Милошу Симоновићу и председнику градске општине Медијана, Драгославу Ђирковићу.

Уочи Видовданске академије, у порти Саборне цркве припадници Гарде Војске Србије извели су егзарцир у присуству великородостојника Српске Православне Цркве и грађана Ниша.

*Извор: Министарство одбране
Републике Србије*

ПРАВОСЛАВЉЕ 1063

2	Активности Патријарха
5	Садржај
6	Осврт на недавну посету папе римског Загребу Ейског бачки др Иринеј
8	Разговор са Епископом будимљанско-нишићким Г. Јоаникијем Своји на своме Славица Лазић
11	Одговор Митрополије црногорско-приморске на Саопштење МУП-а о привременом боравку свештенства од 22. јуна 2011. године
12	Икона у Литургији прошојер-спаврофор др Владислав Вукашиновић
14	Електронска безбедност: шта да заиста обезбедимо? Архимандрит Гаврило (Вучковић)
16	Разговор са академиком Душаном Ковачевићем Сваки дан је наша прилика за добро дело Славица Лазић

19	Дани Ћирилице Вера Секулић
20	Два ножа др Предраг Драјашиновић
22	Вера као осмех животу Јован Блајловић
24	Васељенскост као одлика Православља Владимир Марјановић
26	Сремски Бранковићи Радован Пилићовић
28	Ранохришћанска библиотека у Хипону ђакон мр Ненад Идризовић
30	Осам векова Милешеве - Нови Јоасаф - Живорад Јанковић
32	Икона – проповед у бојама Марина Марин
33	Конференција „Религија и економија. Регионални развој и верски туризам“ Данко Страхић
34	Највећа икад испричана прича Ирина Рагосављевић

36	Сага о хармонији Свештеник Миодраг Андрић
37	Вести из прошлости
38	Свет књиге
40	Кроз хришћански свет
42	Из живота Цркве
46	Вјечнаја памјат
На насловној страни: Црква Лазарица у Земуну Пољу Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић	
	

Излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардин, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и аугуст двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полуоднешња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број: 145-471-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs - редакција
preplata@spcrs.rs - претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.рс
Штампа: „Политика“ А.Д.
ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
Дистрибутор: „Polydor“ доо,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс. 032/717-322, 011/2461-138

271.222 (497.11)
ИССН 0555-0114 - Православље
ЦОБИСС.СР-ИД 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Дводневном походу папе Бенедикта XVI Хрватској, 4. и 5. маја ове године, као и свакој другој посети пројеката Римокатоличке Цркве и шефа Ватикана, најмање – али не и најбеззначајније – независне државе на свету, светска јавност је посветила велику пажњу. Не мању пажњу ова посета, остварена под геслом „Заједно у Христу“, изазвала је у нашој јавности.

Многе поруке које је римски првосвещеник, као врхунски теолог, упутио из Загреба, универзалне су и могу бити примењене у васцелом хришћанском свету. То су, пре свега, оне поруке које охрабрују хришћанске породице да се одупрду духу секуларизације и негују светињу живота, брака и породице. Исто тако, значајне су и поруке упућене младима који су у узрасту када траже смисао живота.

Ипак, две поруке изречене у два дана остале су запамћене као контроверзне, и то не само у српској јавности.

Прву је папа послao још на путу у Хрватску, из авиона, у нефор-

малном разговору са новинарима. Наиме, сећајући се ранијих загребачких надбискупа, он је изјавио: „Покојни кардинал Фрањо Шепер, покојни кардинал Фрањо Кухарић и кардинал Јосип Бозанић увек су говорили да Хрватска није на Балкану него у Средњој Европи, па би било логично, праведно и потребно да Хрватска уђе у Европску унију, где историјски и културно одувек припада.“

Размишљајући о овом суду, притом без улажења у расправу о томе да ли је Хрватска на Балкану или у Средњој Европи, желimo да верујемо да његов угледни изрицатељ није имао намеру да Југоисточну Европу – некада средишњи простор Римског Царства, а потоњу Румелију (у преводу Римску земљу: европски, претежно хришћански део Отоманске Империје), данас познату под турским називом Балкан – смести некуд изван Европе, нити пак да се врати на почетак 16. столећа, када је његов претходник Лав X Хрватску означио као *antemurale christianitatis* („предзиђе хришћанства“). Не треба притом заборавити да су „предзиђе“ у та времена, поред

Дводневни поход папе

Осврт на недавну РИМСКОГ

Епископски бачки гр Иринеј

Многе поруке које је римски првосве упутио из Загреба, универзалне су и мо хришћанском свету. Ипак, две поруке запамћене као контроверзне, и то

Зринских и Франкопана, чували и многобројни Срби граничари, којих данас, после пет века историјског присуства, наједном онде више нема или опстају као остатак што покланог што пртераног народа.

Са своје стране, ми Балканци, дакле и ми Срби, Европу не видимо у уском обзору Западне и Средње Европе, па ни у ширем распону од Атлантика до Урала, него је видимо као цивилизацијски континент од Атлантика до Пацифика, односно од Канарских до Курилских острва, јер је то јединствен духовни простор, који има исте хришћанске корене и дели исте вредносне идеале. Ми пак који припадамо православним народима Балкана, не љубимо само своје отаџбине него и сав Балкан, свој византијско-словенски, али и онај западнохришћански, као и мусимански, своју ширу – ромејску – отаџбину, свесни да је она подарила Европи њена два цивилизацијска темеља, јелинство и хришћанство. Напомињемо да класична јелинска култура, вековима највиша у Европи, јесте, по дефиницији, превасходно балканска култура, – као што су то и најстарије познате

Бенедикта XVI Хрватској

посету папе Загребу

штеник, као врхунски теолог, гу бити примењене у васцелом изречене у два дана остале су не само у српској јавности.

Надбискуп загребачки Алојзије Степинац током Другог светског рата

културе Европе, лепенска и винчанска, – а да је младо хришћанство на тло Европе ступило такође на Балкану (конкретно у Филипима, близу данашње Кавале у Грчкој).

Подсећамо и на антологијску формулатију почившег папе Јована Павла II да нема Европе без оба плућна крила, од којих се једно зове православно или источнохришћанско, махом грчко-словенско...

Мада овом приликом нису испуњена очекивања многих римокатоличких верника, понајпре у Хрватској, да ће Алојзије Степинац, загребачки надбискуп током Другог светског рата, бити канонизован, односно признат за светитеља Римокатоличке Цркве, додатну контроверзу, у нашој средини и болну недоумицу, изазвале су папине речи – изговорене такође на путу према Загребу – да је кардинал Алојзије Степинац „био против усташког режима“ и да је „бранио право човечанство против тог режима тиме што је бранио Србе, Јевреје, Роме“. Слично је поновио у омилији у загребачкој катедрали рекавши да је кардинал Степинац „у време на-

цистичке и фашистичке диктатуре постао бранитељем Јевреја, православних и свих прогоњених“. С обзиром на то да је Степинац био војни викар „Независне Државе“ Хрватске – или је, према другима, поставио војног викара – и члан парламента Ендехазије, а, са дру-

ге стране, имајући у виду читавом свету познати усташки физички и духовни геноцид над Србима, Јеврејима и Циганима, морамо истаћи да је, у светлу историјских чињеница, ова димензија Степинчеве личности у најмању руку једностра-

но пренаглашена или, пре ће бити, на силу исконструисана, и то предимензионирањем случајева његовог заузимања за поједине Србе или Јевреје (међу којима неким чудом, нема имена тројице мученички пострадалих православних епископа и више од две стотине православних свештеника побијених од усташа), а прећуткивањем или минимализовањем његове идеолошки мотивисане и јавно исказиване анимозности према Православљу, „Бизанту“, Јеврејству, Српству и још понечем.

На крају, благодарно истичемо, упркос свему претходном, папин позив римокатоличким бискупима и свештеницима да се трајно заузимају за помирење међу подељеним хришћанима, као и међу хришћанима и муслиманима. Руке помирења нека увек буду испружене, као у акту стварања, како га је Микеланђело Буанороти приказао у Сикстинској капели. Бог је Помиритељ прошлог са будућим. Бог је наш Исток, и Запад, и Север, и Југ. Бог је наше Све.

Разговор са Његовим Преосвештенством Епископом будимљанско-никшићким г. Јоаникијем

Своји на своме

Разговарала Славица Лазић

Ми смо дужни да, осим вршења службе Божије, штитимо аутономију Цркве јер нас је народ и препознао као Цркву управо зато што смо штитили њену слободу

Од свог оснивања, далеке 1219. године Епископија будимљанска је током векова мењала своје границе и називе. Свети Архијерејски Сабор СПЦ је на предлог Његовог Високопреосвештенства Митрополита Амфилохија васпоставио бившу Епархију захумско-рашку, изникну из светосавске будимљанске и потоње будимљанско-полимске Епархије, на чијем челу се од 2002. године налази Епископ Јоаникије. О историјским околностима које прате данашњи духовни живот православног становништва, свештенства и монаштва у Црној Гори и Епархији (под чијом јурисдикцијом се налази десет општина Црне Горе, које чине 52% укупне територије Црне Горе), разговарамо са Епископом Јоаникијем.

Преосвећени, сведоци смо да је тамошња власт на пету годишњицу црногорске државности, заоштрила до крајњих граница бројне проблеме који отпераћују односе Београда и Подгорице. Како је изгледао препад полициских инспектора који су упадали у манастирске келије и цркве и кажњавали свештена лица и монаштво који немају црногорско држављанство и дозволу боравка?

— Ја то нисам доживио толико трагично. Држава има право да контролише и захтијева да се људи пријаве и то је нормалан поступак. Немамо ништа против да се сваки вјерски службеник, сваки монах и монахиња пријави да би добио боравак у Црној Гори. Међутим, у појединим градовима свештеници су по више пута покушавали

да се пријаве, али их службеници полиције враћају, стално допуњавајући списак тражених докумената, и тако унедоглед, да би људи изгубили стрпљење и дигли руке од свега.

Проблем је у томе што су многи од свештеника, монаха, монахиња дошли много прије референдума, што су овде оставили добар дио свог живота и још нијесу добили дозволу боравка. Уочи референдума, говорило се да неће бити никаквих проблема, да ће све бити исто, да ће се нормално путовати и пријављивати из једне земље у другу. Они који су тако говорили, сада својим поступцима демантују сами себе.

Ради се о 86 свештеника, монаха и монахиња. Зашто се не решава проблем боравишних дозвола?

— Сигуран сам да ће се пријешити, јер ми немамо проблема са законом и са државним службама, него само са појединим политичарима који прекорачују своја овлашћења. Власт није успела да фанатизује све људе на терену. Нијесу сви негативно расположени према свештеницима који треба да се пријаве. Често се у институцијама службеници лијепо опходе, предузретљиви су, упркос сугестијама с врха власти да треба да компликују ситуацију и отежавају пријављивање. Људи који знају свој посао неће да се брукају низашто.

Како се тамошње власти односе према српском народу у Црној Гори?

— Негативан однос власти према српском народу у Црној Гори се највише пројавио кроз пројекат „црногорског језика“. Још једно, нико не говори о томе да је Црна Гора од када је постала независна, на десетине хиљада својих држављана лишила држављанства без икаквог редовног поступка. Најчешће су људи који живе у Србији били лишени црногорског држављанства, а да их за то нико није питао. Знам стотине таквих примјера.

Да ли је ово отворено мешање у живот Цркве? Чују се претње да ће држава разбаштинити имовину Митрополије и других епархија у Црној Гори?

— Такве изјаве сматрамо неозбиљним. Људи могу да дају какве год хоће изјаве, да пријете, али сви морају да поштују Закон, а највише они који су на високим државним функцијама. Они су обавезни да се понашају у складу са Законом. Црква и држава су одвојене, што је стандард који важи свуда у Европи и свијету, то је начело савременог секуларног друштва. Право на имовину је једно од темељних права о коме се нарочито води рачуна. Ниједна власт неће моћи да крши та начела, па ни црногорска, где има много хајдуције.

Ова дискриминација се не спроводи према римокатоличкој и исламској верској заједници?

— Нисам чуо да су католички свештеници или исламски вјерски слу-

жбеници имали икаквих проблема у вези са пријавом боравка. То нас искрено радује. Видимо да црногорска власт води активан дијалог са Ватиканом. Ускоро ће потписати Конкордат, чиме ће регулисати положај Римокатоличке цркве у Црној Гори. За свакога ко умије да размисли јасно је о чему се овдје заправо ради.

Шта узнемирају јавност?

— Мислим да су проблеми које имамо са властима у Црној Гори привремени, да ће проћи и да ће власт схватити да није у њеном интересу да врши притисак на Цркву, и да прави непријатности Цркви. У Европи власти данас желе конструтиван однос сарадње са Црквом. То вријеме долази и за Црну Гору. Људи се још држе стarih навика, ово је прелазно вријеме – посткомунистичко. Уостalom, обавеза власти је да рјешава неке друге проблеме, а не да се мијеша у унутрашње ствари Цркве. Нека рјешава суштинске проблеме народа: незапосленост, пад наталитета, сиромаштво, корупцију и криминал о којима се много говори. Чини ми се да провокацијама на рачун Цркве власт скреће пажњу народа са оних проблема који муче и народ и државу. У таквој ситуацији ми морамо имати разумијевања за све и много стрпљења и мудрости.

Црногорски политички врх настоји да формира јединствену цркву у Црној Гори тако што ће политичким притисцима присилити на уједињење Митрополију црногорско-приморску, која припада СПЦ, и непризнату тзв. „Црногорску православну цркву“, која је створена на силу, политичком вољом. Како то изгледа на терену?

— Тако је некако формулисан један од закључака владајуће партије у Црној Гори на њеном недавно одржаном конгресу. Када владајућа партија стане иза таквог закључка, то значи да се власт спрема да се мијеша у унутрашње надлежности Цркве и да спроводи насиље над Црквом. Ми смо дужни да, осим вршења службе Божије, штитимо аутономију Цркве јер нас је народ и препознао као Цркву управо зато што смо штитили њену слободу.

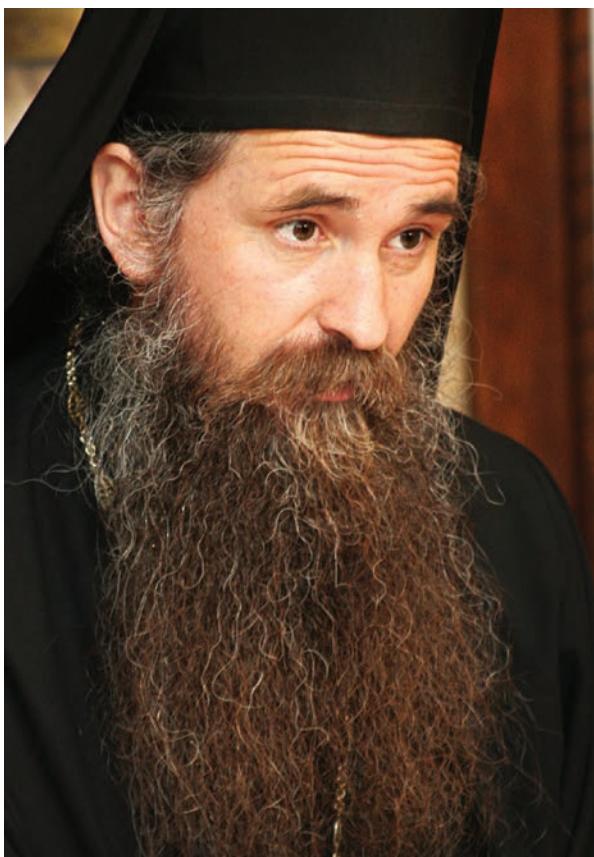
Да ли још увек има притисака на породице свештеника?

— Било је појединачних случајева. Наше свештенство је прихваћено од вјерног народа у Црној Гори и имамо пуну подршку и поштовање народа. Не живимо ни у каквом страху, нити у било каквој нервози. Онај ко показује нервозу су поједини људи из власти – не разумијем због чега?! Имају власт, али им смета што се људи слободно изјашњавају, слободно иду у Цркву... Нервоза због тога што не могу да контролишу Цркву, не могу да владају људском савјешћу и животима.

Преосвећени Владико, очекују се резултати пописа, који је вршен под огромним притиском политичког врха на грађане да се изјасне као Црногорци који говоре црногорским језиком. Очекујете ли да се број од 35% грађана који су се до сада изјашњавали као Срби промени?

— Колико чујемо, број је у порасту. Ја не учествујем у раду пописних комисија, моје је да се изјасним онако како се осјећам и то право желим да испоштујем и код сваког другог. Људи се у Црној Гори изјашњавају на разне начине – јуче на један, данас на други и то је познат феномен који показује да нешто кључа у јавном животу. Увијек сам заузимао став да људи треба да се изјасне како желе, најважније је нека се изјашњавају слободно и да се одупру сваком притиску.

У науму да кривотвори историјске чињенице, црногорска власт покушава да у парламенту

Усвоји документ којим се Србија терети да је насиљним путем, анексијом 1918. године припојила Црну Гору себи. Како коментаришете ову намеру?

— Мислим да то питање треба препустити историјској науци. Оно је уосталом доволно изучено. Зна се како је дошло до уједињења између Србије и Црне Горе 1918. године – то је било већинско расположење народа у тадашњој Црној Гори. Разговарао сам са једним од најугледнијих историчара у Црној Гори који се бави историјским процесима почетком 20. века. Тврди да је мање од 10% народа у Црној Гори тада било за самосталну Црну Гору. Да ли парламент може да прекраја историју? То би био политички волунтаризам, односно политичко безумље.

Да ли црногорска држава издваја пропорционално одговарајућа средства из буџета за бројно свештенство и монаштво Митрополије и Епархије будимљанско-никшићке и стотине манастира и храмова које Црква одржава?

— Тај буџет је, колико ја знам, врло сужен и ми можемо рачунати само

на дјелимично помоћ око рјешавања социјалног осигурања свештеника. То, уосталом, показује какав је однос државе према црквама и вјерским заједницама.

Колико је угрожен српски језик у Црној Гори?

— Супротно свим начелима савремене науке, од српског језика се у Црној Гори прави један нови језик који не може да послужи ни за шта друго, осим за политичке потребе. Ниједан озбиљан научник није стао иза тог пројекта. Стала је политика и власт. Наравно,

ни они који врше власт данас у Црној Гори, не говоре тим језиком који је пројектован. Говоре чистим српским језиком као и њихови преци.

Током последњих девет година много сте чинили на обнови духовног и културног блага у Епархији будимљанско-никшићкој. Да ли медији у Црној Гори прате живот Цркве на том подручју?

— Сјеверно подручје Црне Горе које захвата Епархија будимљанско-никшићка је пуно старих немањићких светиња, са доста манастира који до сада нису доволно изучени, а сада се обнављају и изучавају. То је дуготрајан процес, и треба још много радити на обнови и заштити духовног и културног блага наших светиња. Свуда смо уз помоћ народа почели да обнављамо светиње, али то није лако када немате никакве помоћи од државе. И на културном плану имамо значајних манифестација у Епархији. Већ 15 година одржавају се Дани Светог Василија Острошког у Никшићу, редовно излази епархијски лист „Светиће“, одржали смо неколико научних скупова и штампали више значајних публикација. Имамо предив-

Прави интереси Црне Горе

Чуле су се оптужбе с врха да Митрополија црногорско-приморска и друге епархије Српске Цркве „нису у сагласју са државним интересима Црне Горе, већ да бране државне интересе Србије“?

— Памтимо вријеме када се свака критика на рачун КПЈ тумачила као дјеловање унутрашњег непријатеља. Тако се нешто догађа и данас у Црној Гори: ко не прихвати улогу слуге, а нарочито ако је слободан да јавно каже истину, он може бити означен као непријатељ државе. Погледајмо шта је урадило наше свештенство на подручју Црне Горе за посљедњих десет година, колико је светиња обновило, колико је подигло свијест о духовним коријенима и културним вриједностима које Црна Гора баштини кроз вјекове. Вријеме ће показати ко је у овом периоду радио за праве интересе Црне Горе. Ми се са вјерним народом боримо за част и будућност Црне Горе, што се не би могло рећи за поједине моћнике на државним функцијама, који, уместо да раде свој посао на добро народа, доказују своје јунаштво застрашивањем монаха и монахиња у манастирима.

не литије и свенародне црквене саборе по свим градовима у Епархији, а такође и Светосавске академије уз велико учешће народа. Прорежимски медији у Црној Гори изbjегавају да дају вјерну информацију о том догађајима или их потпуно игноришу. Нажалост, ни медији у Србији немају доволно интересовања за тако лијепа догађања у Црној Гори.

Поводом саопштења за јавност МУП-а Црне Горе

Одговор Митрополије црногорско- приморске на Саопштење МУП-а о привременом боравку свештенства од 22. јуна 2011. године

Поводом саопштења за јавност МУП-а Црне Горе о разлозима због којих православном свештенству и монаштву, који нису држављани Црне Горе, није одобраван привремени боравак током последње двије године, дужни смо да саопштимо да је ово министарство по ко зна који пут свјесно дезинформисало и грубо обмануло јавност.

МУП није одговорио на кључно питање: због чега у законском року од шездесет дана није рјешавао по благовремено уложеним жалбама на закључке којима је прекидан поступак и рјешења којима су одбијане молбе за одобрење привременог боравка? МУП је потврдио тачност наших ранијих навода да су жалбе благовремено уложене и да је свештенство и монаштво искористило законску могућност за употребу тог процесног средства. Али, скоро дviјe године нема одговора на жалбе, а ни одговора пред јавношћу због којих разлога МУП свјесно крши закон у тим случајевима. Сасвим логично, МУП је дијелу свештенства и монаштва незаконито прекршио законом гарантовану права, при чему је дерогирао право на жалбу које је у својим актима навео као правну могућност.

Тачно је да члан 2. Закона о правном положају вјерских заједница из 1977. године прописује обавезу, како МУП на води, „пријављивања чињенице оснивања или престанка рада вјерске заједнице, њеног органа или организације“. Свима је у Црној Гори, осим МУП-у, јасно да Митрополија није основана након доношења тог закона, а није ни престајала са својом мисијом и постојањем у Црној Гори. Закон нигде није прописао обавезу накнадне регистрације Цркава и вјерских заједница које су постојале у вријеме доношења тог закона.

Из рјешења МУП-а бр. 051/10-4130 од 3. новембра 2010. године јасно се види да до тога дана МУП није располагао

информацијом да су Римокатоличка Црква у Црној Гори као цјелина, као и Барска надбискупија и Которска бискупија као католичке дијецезе евидентиране у том државном органу. Рјешење је потписао Владимир Вукотић, помоћник министра. И акт МУП-а бр. 051/10-4131/3 од 17. маја 2010. године, који је упућен Миомирки Ровчанин, координаторки Сектора за безбједносно-заштитне послове и надзор, јасно потврђује да Барска надбискупија и Которска бискупија нису евидентиране у МУП-у.

Којом правном чињеницом и каквом логиком МУП може да објасни своје тврђење да је неким свештеницима одобрио привремени боравак, а већини није, ако је ријеч о разлозима које МУП наводи у свом саопштењу?

Митрополија црногорско-приморска од МУП-а очекује да поступа у складу са законима и да их не тумачи и не примјењује селективно, како је то чинио током последње дviјe године, као и да их не примјењује на штету странака у поступку. Да је МУП благовремено и у законом предвиђеном року ријешио по жалбама, онда би био поштећен веома непријатне ситуације у којој се нашао због идеолошког и партијског поступања.

У сваком случају, МУП није оспорио чињеницу да свештенство и монаштво које се налази у поступку легално борави у Црној Гори. Митрополија очекује да МУП, уместо појашњавања по медијима, поступи по закону и донесе законите одлуке по свакој уложеној жалби. Митрополији, њеном свештенству и монаштву нису потребне погрешне поуке које МУП саопштава преко медија. Нерјешавање по жалбама од стране МУП-а представља свјесно незаконито нечињење како би се свештенству и монаштву ускратила могућност покретања управног спора пред Управним судом.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

Слово о књизи архимандрита Тихона Ракићевића „Икона у Литургији – смисао и улога“

Икона у Литургији

прошојереј-ставрофор гр Владимир Вукашиновић

Не смо заборавити да се и класичне иконе и библијске речи у православном богословском и богослужбеном искуству увек посматрају у њиховом литургијском контексту.

Овај текст започећемо питањем: како је дошло до тоа да један монах нашире књигу о икони у Литургији? О неким, назовимо их историјским, конкретним поводима и путевима одговор би могао да даде само аутор. Ми ћемо настојати да покажемо који би то унутрашњи замајац, дубоки стваралачки покретач, могао довести до рађања ове теме и појаве ове књиге. Другим речима, о томе како је ова тема нашла свој тисац, јер, као што је познато, најзначајније теме о којима пишемо нисмо избрали ми сами – оне су одабрале нас.

У личности монаха узајамно се пројимају иконички и литургијски феномени. У њему се укидају границе овога и горњега света и преплићу начини постојања историјске и есхатолошке стварности. Целокупан монашки живот у свим његовим аспектима, када је аутентичан, у ствари је иконописање Царства Божијег које тек треба да дође. Испуњење таквог живота, његова круна, је Света Литургија као тајна која открива стварност будућег века, Горњега Града, Јерусалима Јагњетовог. Ту се иконична функција монашког живота ставља у шире, космички, контекст Литургије као иконе. Због тога постоји органска повезаност монаха, иконе и Литургије. И зато монах, када пише о икони и Литургији, односно икони у Литургији, пише о нечemu што му је суштински близко, што га најдубље пројима и на чemu он себе темељи.

Отац Тихон, као што знате, о Литургији не само да говори и пише – он је служи, носи у своме бићу. Живи да би је служио и жив је због тога што је служи. Зато је његова литургијска реч, и изговорена и записана, аутентична, те са страница ове књиге не сија само могућношћу говора о Литургији него још пре стварношћу говора из Литургије. Отац Тихон не само да созерца иконе и пред њима се моли, него их сам и слика. Његов пут до Литургије, водио је, једним делом, управо преко иконе, преко ликовних уметности. Због тога он пред иконама не стоји замишљено, удуђен у њихову естетску анализу него се, попут библијског Јакова, хрве са њима – оне обликују њега а он изображава њих. Стога је његова реч о иконама увек пажње вредна јер произлази из једног целовитог, рецимо и том, помало девалвираном речју, егзистенцијалној односа са изображеном лицом.

Није без значаја ни чињеница да је игуман Тихон духовно потекао, сазревао и формирао се у древној српској лаври, матици и материци наше Цркве – студеничкој архимандрерији. Управо је кроз овај Манастир, по први пут, на наше просторе продрла срећна симбиоза љубави ка иконама, верносути и посвећености Светој Литургији и начинима на које се ови феномени могу узајамно повезивати и тумачити. Студеница је, својим богослужењем и канонско правним текстовима на којима је утемељена представљала ди-

ректну везу наше Цркве са престоним градом Византијске империје и његовим најважнијим монашким центром – Студитским манастиром у којем су цветали најзначајнији теолошки и духовни покрети и учења онога доба.

Литургијска мистагогија коју студитско предање доноси у Студеницу утемељена је на делу Светог Германа Цариградског: *Црквена историја или мистичко сајледавање* из средине 8. века. У доба иконоборства – време Германа Цариградског – долази до блиског повезивања (различити аутори наводе разне разлоге који су довели до тога – овде није ни време ни место да их узимамо у разматрање), тумачења Свете Литургије са теологијом иконе, тако да Литургија почиње да бива тумачена као циклус икона које осликају – речју, гестом и литургијским окружењем – одређене догађаје и просторе, односно феномене како из историјског живота Христовог, тако и из сфере тзв. Небеске Литургије. Литургијске радње и гестови, као и сама структура службе, почињу да се третирају као сликовни символи, својеврсни облици свештених призора, односно икона. Овакво тумачење, засновано на учењу о Оваплоћењу Бога Логоса (као и цело иконопоштовање уосталом), блиску повезује Библију, икону и Литургију као симболе (у богословском смислу те речи), Христовог присуства. Ту на пољу богослужења видимо један од основних принципа теологије икона

– оприсујење спасоносних догађаја описаних у Светом Писму, како оних који су се десили тако и оних који ће тек настати, а који управо на тај и такав начин, литургијски и иконички, сада и овде у мери у којој је то могуће постоје. Не смемо заборавити да се и класичне иконе и библијске речи у православном богословском и богослужбеном искуству увек посматрају у њиховом литургијском контексту. Светописамска реч се не посматра и анализира сама за себе, издвојено, него се увек слуша и прима, а потом разумева, у контексту литургијског читања – благовештења. Са друге стране и иконе се не доживљавају ванлитургијски него као саставни и битни део култа. Такву теологију иконе и Литургије баштинио је и овај писац од својих претходника и њу нам, на упечатљив начин, пренео на страницама свога дела.

Допринос савременом богословљу који ова књига доноси, као и њен значај за разумевање и тумачење црквене уметности, могуће је сагледавати у два основна праваца:

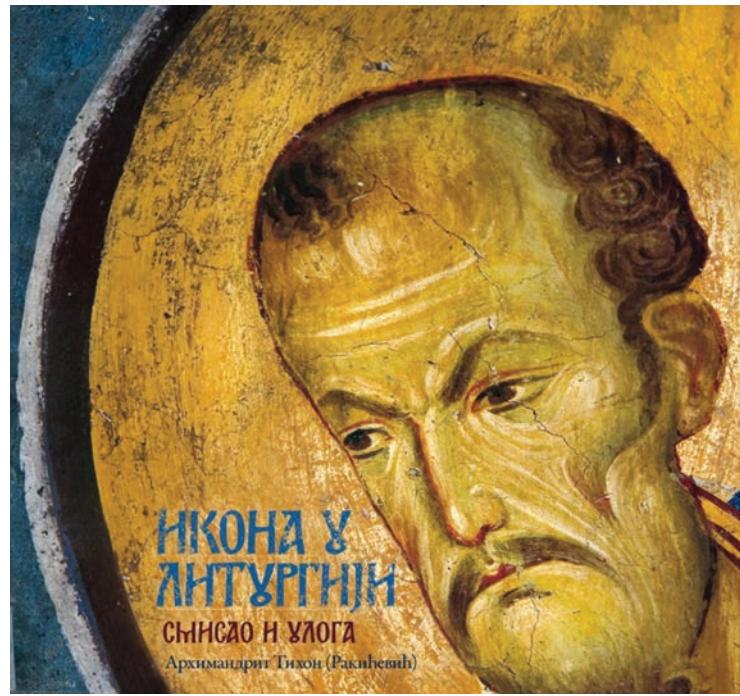
1. За аутора је црквена уметност уопште а икона посебно један од језика којим црква благовести своје богословље, својеврсни – језик шеолођије. Овакво разумевање црквене уметности утемељено је у вековном црквеном библијском и предањском искуству. Подсетимо се само једног од најстаријих примера – беседе Јевсевија Кесаријског на освећењу катедрале у Тиру у Финикији:

Када смо слушали оно што је чиштено из Светог Писма научили смо како су чудесна знамења Божија, и како су добротворна била за људе она чуда која учини Господ. Говорено нам је да славимо Бога кроз песме, и у стању смо да запевамо и ово: Боже ушима нашим слушасмо, и оци наши јавише нам дело које си учинио у дане њихове у дане старе (Пс 43,1). А сада, када с висине мишица и небеска десница преблагога цара нашег Бога даде нам да не само речима него и својим очима гледамо правду и истину од свега онога што је дошло до нас од памтивека, сада нам је добро запевати и другу победничку песму: Као што чујмо тако и видесмо у граду Господа над војскама, у граду Бога нашега; Бог га је утемељио до века“ (Пс 47,9) (Јевсевије Памфил, Историја Цркве, X, 4).

Кроз највећи део ове књиге Тихон Ракићевић тумачи икону као богословски феномен. Он тиме не искључује друге методе и начине њеног објашњавања.

Као што се вербални богословски искази могу књижевно-језички вредновати и оцењивати, наисти, феномено-лошки начин можемо оцењивати уметничко богословље. Овакве, легитимне и потребне, анализе и оцене ипак не иссрпљују стварни смисао и значење, поруку, оних који су их изговарали и записивали, планирали и наручивали, пројектовали, градили, сликали – скривене намере поручиоца, како их је својевремено назвао Војислав Ђурић.

2. Савремена богословска наука на питање црквене уметности гледа другачије него што је то био случај у неким претходним временима. Оно што се раније издвајало у засебне сфере научног интересовања, дисциплине и гране, данас се сагледава на један интегралан начин. Као саставни и органски делови тог сагледавања третирају се и Света Литургија као примарно дело Цркве или основни елемент литургијског окружења, литургијски простор (храмови и све што се налази у њима, на првом месту свете иконе) и литургијско време. На то је својевремено указао Роберт Тафт, рекавши да пуноћа литургијског живота Цркве не обухвата само (...) литургијски систем, него и архитектонске и декоративне системе намењене да га окруже, као и мистагогије које га тумаче. „Инсистирам на све три, ишао је Тафт, јер византијску синтезу не представља само први елемент, ритуал узет у неком вакууму... византијски обред је близка симбиоза литургијског симболизма (ритуала) литургијског окружења (архитектуре – иконографије) и литургијског тумачења (мистагогије). Свака истинска историја византијског обреда мора рачунати на њихов узајамни утицај у развоју предања.“

На овакав начин богословље се данас ослобађа анахроног разумевања Литургије као својеврсног разовайлоћеног феномена. Литургија и сав светотајински и молитвени живот Цркве се не састоје само из текстова свештенодејства и обреда као и начина на који се они врше. Литургија је феномен који се оваплоћује у једној култури, узима одређено тело културе, од ње преузима средства којима ће се изражавати и утиче на њу. Међу њима истакнуто место заузима ликовна уметност. Суштинско јединство обреда и окружења у коме се он врши, као и теологије наведених појава и њихових односа, у савременом богословљу има аксиоматски карактер и то ова књига успешно потврђује.

Пред сам крај, треба рећи и ово – теолог о коме пишемо, Архимандрит Тихон студеничанин, своје бављење богословљем није завршио овом књигом. Наставио је изучавање свештене теологије, овога пута на тему историјског развоја и богословског смисла олтарске преграде – потоњег иконостаса, продуживши тиме основна тематска интересовања ове књиге: Светињу Литургије и Светост Иконе у једном узајамном, органском, суштинском и нераздельивом односу.

Због свега овде реченог, са поуздањем можемо да кажемо – један монах је написао књигу о Икони у Литургији зато што је то најиророднија сировар коју је мочао да учини!

Хришћанство и савремене технологије

Електронска безбедност: шта да заиста обезбедимо?

Архимандрит Гаврило Вучковић, итуман Манастира Летавине

Људи, а међу њима чак и понеко духовно лице, надахњујући се духом овог времена и губећи се у неразумним размишљањима о биометријским пасошима и о жигу звери, запостављају суштинска верска и животна питања

Оно о чему се у једној заједници највише говори, често јесте управо оно што највише недостаје. Ово би се могло односити и на електронску безбедност и уопште на сигурност данашњег човека у било шта што је даље од сутрашњег дана. Људи данас много страхују од тога да ли је њихова приватност осигурана у случају да имају биометријске личне карте и пасоше, а често се питају да ли већ живе у неком свету потпуне контроле преко камера и електронских справа и да им већ није ударен жиг звери. Престављени су због могућих злоупотреба од стране несавесних појединаца из полиције, државне администрације или криминалних група, а неретко верују у космичку заверу више него у Бога. Злоупотреба је било одувек, као што је крадљиваца и фалсификатора увек било, па и онда када се код личне карте пре једног века састојао само од неких одштампаних бројева и када водени жиг није постојао, већ је био обичан печат који је свако могао да копира.

Тако данас известан број верујућих олако потеже цитате из новозаветног Откровења Св. Јована Богослова, а многи имају трауматичне последице од таквих размишљања. Имају немирне снове и дневне страхове, а други људи им се привиђају

као „кодирани“. Могуће је да оваква размишљања потичу од нечисте савести, јер заправо онај ко се боји да је у сваком моменту праћен од неке врсте свевидећег ока, можда нешто жели да сакрије. Поставља се питање колика је његова вера и његово уздање у Бога као једино Свевидећег, а с друге стране се православном мисионару поставља питање има ли клице страха Божијег у том страху од електронске контроле.

Страх од технологије

Да се не би све свело на мртво слово на папиру, ако већ неко размишља и пише о безбедности, можда би требало да се заиста запита о ширим аспектима безбедности данашњег човека: колико смо сигурни, да ли је заиста осигуран хлеб насушни за наредну годину или да ли имамо здравствено осигурање; да ли је обезбеђено школовање за будуће генерације и еколошка заштита или пензије за старије особе.

Човек коме је све то обезбеђено, или заједница која је све то обезбедила, заиста ће мање да страхује или да пати од параноидних представа.

На основу контаката – и са верујућим и са неверујућим лицима – преко друштвених мрежа на интернету и путем комуникације преко скајп-

програма, као и на основу посматрања појава из области информационих технологија из духовничке перспективе, дошао сам до закључка да велики број људи – не само због неинформисаности и верске необразованости, него и због погрешног саветовања од стране једног дела духовника – пати од различитих страхових који су везани за информационе технологије.

Ради илустрације, навешћу извод из писма једног младића који се крстио пре годину дана и одмах затим почeo да редовно посећује богослужења. Он ми се недавно обратио за савет пишући и о неким искушењима које је доживео неспосредно након крштења:

„...Био сам у прилици да разговарам са једним монахом који ми је том приликом рекао да се у црквеним круговима верује како су нове биометријске личне карте и пасоши прихватање жига звери. Ја сам та документа још пре крштења извадио, а тај монах ми је потврдио да сам се одрекао Христа, примио жиг звери и препоручио ми је да спалим свој длан на усијаној плотни и да спалим документа. Тог момента ја сам доживео толики шок, страх и безнадеје. У једном трену као да ме је гром ударио. Све духовно, сав живот, сва благодат је излетела из мене у јед-

ном трену. Ум ми се у потпуности помрачио, осетио сам да умирем. У том трену био сам само празна љутура. У мени није билоничега. Био сам жив, а мртав. Дошао сам кући унезверен. Десет дана нисам могао да заспим нити да једем...“

Потхрањивање страха

Навео сам пример како људи, и међу њима чак и понеко духовно лице – надахњујући се духом овог времена и губећи се у неразумним размишљањима о биометријским пасошима и о жигу звери – запостављају суштинска верска и животна питања. Ако знамо да део духовника подржава и шири овакве идеје поткрепљујући људске страхове и износећи апокалиптичне визије, онда се заиста питамо да ли таква псеудопитања имају додира са животним темама верника и било ког човека? Или се можда ради о томе да је део духовника под утицајем видеокреација као што је „Дигитални анђeo“, једног од многих документарних филмова који потхрањују страхове од електронске контроле у данашњем свету? У времену друштвених напетости и нерешености многих питања која се тичу свакодневног живота, ови на лажан начин постављени проблеми путем документарних филмова (чије ауторе и не знамо) одвлаче пажњу и представљају неку врсту медијског опијата за један број верујућих.

Тема о информационим технологијама и значају медија јесте важна тема у овом историјском периоду, али проблемско размишљање о овој теми и о ризику који мултимедијска цивилизација и информационо друштво носе са собом захтева правилно постављање питања. Питање које се мени поставља на основу многих разговора са верницима путем интернета јесте питање колико смо верницима обезбедили да заиста добију праве увиде у најновије трендове и спознаје информатичке науке? Паралелно са тим се поставља и оно прво питање – колико данашњи верник, усмерен у правцу да буде забринут над претећом електронском апокалипсом, заиста живи верски? Под верским животом подразумевам литургијски живот, који се практично одвија како у храму, тако и у свакодневници ван храма.

Фото: <http://www.manastir-lepavina.org>

Духовне заблуде

Ово питање сматрам кључним, јер се понекад чини да један број верујућих пати од неофитског синдрома насталог на новооткривеном етнофилетистичком корену прошлих деценија (премда се мора признати да је код ових верника њихово окретање вери искрено). Духовна заблуда у којој се налазе када се сусретну са црквеним предањем и светоотачком литературом показује се у њиховој дословној интерпретацији текстова насталих пре више векова. Тако они сматрају да је одбрана православља ако се брањи, поред догме и канона, и историјски оквир светоотачких текстова. Они наиме у контексту данашњег времена пројектују не само догму и каноне, већ и амбијенталне представе. Тако се одједном нпр. модерни аутопут ставља у контекст нечег неправославног и западњачког, а турска калдрма постаје православни траг само зато што је неко од наших великих духовника живео у времену Отоманске империје.

Изазов пред којим православни верник данас стоји, када је реч о информатичком друштву и мулти-

медијској цивилизацији, није у пројектовању калдрма и стаза прошлих времена у садашњицу, већ у синтези православног верског обрасца са најзначајнијим, водећим идејама информатичке данашњице. При томе православна духовност увек треба да има првенство и да буде коректив против застрањења у идолопоклонство и зависност. Јер, не заборавимо да је и информатичка и мултимедијска реалност само историјска реалност, као што је некада и на Дрини ћуприја била животна реалност која се преселила у историјску метафору и легенду и на крају крајева у музејски експонат на отвореном.

Стваралачки напор

Од креативне моћи православног хришћанина да у данашњем времену и његовој материјалној и друштвеној стварности осмисли и оживи вечне истине православне вере, и постави их као окосницу збивања и расуђивања о модерним феноменима, зависи животни опстанак заједнице.

То је место где се отвара простор за духовни подвиг деце овога времена.

Разговор са
академиком
Душаном
Ковачевићем

Сваки дан је наша прилика за добро дело

Разговарала Славица Лазић

Мислим да свет никада није живео у бахатијем хаосу него што живи последње две деценије... Док разарају планету свим средствима, исти људи нам цинично причају о правди, моралу, етици, о томе како свет мора да се поправи а да су они задужени да брину бригу о правди на планети.

Током богате списатељске каријере Душан Ковачевић, драмски писац, сценариста и редитељ, у духу највећих српских сатиричара потписао је најзначајније приче о нама, чије дијалоге зна напамет бар половина Срба – „Маратонци трче почасни круг“, „Радован Трећи“, „Професионалац“, „Подземље“, „Ко то тамо пева“, „Балкански шпијун“. У најновијем комаду „Живот у тесним ципелама“, чија је премијера изведена половином марта у „Звездара театру“ осликан је омаж времену у коме живимо, који нас ставља у гладијаторску арену смисла и потпуно бесmisла. Јунаци су радници фабрике за производњу обуће, који после криминалне приватизације фабрике као компензацију добијају тесне ципеле пет бројева мање. Реч је о метафори, али њихова трагична судбина штрајка глађу до смрти у кругу фабрике има своју фантазмагоричку димензију – умиру у живом ријалити шоу програму, борећи се за новац на смрт, пред камерама, док се гледаоци кладе у редослед умирања.

Ако је ово комад о нама, колико је озбиљно болесно наше друштво?

– Наш живот је постао виртуелан, удаљили смо се од озбиљног, суштинског живота. Успели су манипулацијом да нас преведу у медије, где живимо некакве животе који нису наши. Када говоримо о нама самима, чини ми се да смо у трчању за великим светом примили све лоше ствари, а суштинске вредности које западна цивилизација негује стотинама година нисмо прихватили, јер нас обавезују на право и законе, које ми из нашег пустог менталитета не можемо да прихватимо. Али смо прихватили све ужасе! Сваког дана на улицама видимо штрајкове, у којима радници изражавају своје огорчење. То питање се реши сепаратно, да би се сутрадан отворило на неком другом месту. Ми смо данас у једној врло тешкој ситуацији. Мени је скоро непристојно да говорим о томе зашто људи у фабрикама, од којих су једино могли да живе, раде то што раде и боре се гладујући. У нашој земљи треба да постоје институције које се баве решавањем тих проблема. Моје емотив-

но разумевање њима неће ништа помоћи. Управо због тога сам направио овај комад о томе како су понижавани, кроз шта пролазе, да нема границе тим увредама. Током 40 година рада писао сам разне комаде који су остали социјално и људско сведочанство тих периода.

У тим тесним ципелама, које су им срасле уз ногу, јунаци комада „Живот у тесним ципелама“, умирну наочиглед публике, исмејани. Да ли су тачне речи главној јунака – „промењен је појам морала, етике, политike, части, достојанства, поштења, међународног права, климе, па чак и љубави и смрти“?

– Свео бих све то заједно на реч коју сам волео од детињства – доброта. Ка-да нестане доброте у људима или међу људима, када људи забораве шта је то бити добар човек и чинити добро, почиње прича о уласку у девет паклених кругова. Сваког дана нам се у оквиру наших могућности, пружа прилика да учинимо неко мало добро – да неком несрћенику дамо динар, да покупимо нешто с пута, да збринемо животињу...

То су мале, неприметне ствари, али пуно лепих гестова чине свет лепшим. Када почнемо да причамо о великој будућности и великим плановима, улазимо у свет огромне светске манипулатије и бескрајно велике лажи, као моји јунаци комада „Генерална проба самоубиства“. За мене је дан испуњен и имам приватно лепо осећање, ако сам у том дану учинио неко мало добро. То је за мене у сваком смислу – у људском, у духовном, у верском најбољи пут. Покушати да будеш бољи од себе, ако можеш. Већ је боље ако размишљаш боље.

Наравно да у овом ужасу – причи о глобалној светској политици, који је захватио планету, нема краја апсурду, страхотама, цинизму и неморалу. Мислим да свет никада није живео у бахатијем хаосу него што живи последње две деценије. Игра се тзв. „амерички покер“, отворене су карте, прети нам се. Данас је међународно право претворено у међународну силу. Ви се као становник једне мале земље склањате као птица која тражи заклон испод стрехе, јер бије и туче са свих страна. У исто време док разарају цељу планету свим средствима, исти људи нам цинично причају о правди, моралу, етици, о томе да свет мора да се поправи а да су они задужени да брину бригу о правди на планети. Никада мање људских права није било на планети, а никада више приче о њима. И онда се једног дана запитате – да ли је тај скуп најодговорнијих људи на планети скуп болесника? Или то ради јер иза њих стоји сила? Тако долазимо до најтрагичнијег момента, на који човек приватно не сме да пристане, а то је безнађе. И болест можете да савладате, али осећај безнађе је најпогубнији. Данас је безнађе веома присутно у нашем народу и ми морамо на све начине да га савладамо.

Колико смо жртве, а колико саучесници овог стања? Зашто у овом комаду најчрње слике времена, туног ироније, нема смеха, за који сте говорили да је наша последња одбрана?

– Смеха има, али је тај смех једна врста ругања, замене за гласан протест, врста отпора. Свет није био леп ни пре 40 година и није тачна прича која се понекад чује да је тада било изузетно добро. Тачно је да је било боље јер није било рата. Престанком Другог светског рата

није престало убијање људи. Данас се ископавају и траже гробља широм Србије а ниједна од невладиних организација које се боре за људска права, не покреће питање шта је са десетинама хиљада људи који су убијени у неколико месеци после Другог светског рата?! Њих то не интересује. Њихова деца и унуци траже правду, али правде нема јер је не подржава прокомунистичка прича са Запада. Можете је назвати каквим год хоћете погрдним именом, нећете погрешити. Човек који оде са овог света није заувек отишао. Иза њега остаје траг, остаје енергија, сећање, близњи, остаје много тога, да он има право да се буни. Ако имате неколико десетина хиљада људи, то је велики проблем, велики грех. На стратиштима је власт 50. година 20. века правила фудбалске терене, рачунајући да то није баш велики грех. Данас кажу – па нећемо ваљда због некаквих остатака тих људи, прекопати овако диван стадион? А ти избетонирани стадиони и терени су масовне гробнице широм Србије. То треба исправити зарад будућих генерација, јер ће их тај проблем сачекати.

Тема смрти, вакрсења и живота вечног је игнорисана у Срба. Зашто о томе нерадо говоримо, а како сте и сами написали у „20 српских подела“, мало је овоземљских Срба који верују да ће једног дана, или свитања, кренути пут Небеских предака?

– Тема смрти је код нас још увек табу тема, јер нисмо рашичили са паганским наслеђем. То дубоко паганско, преношено генерацијама, још увек је „укодирано“ у нашем сећању, тако да имамо погрешну представу, између остalog, и о смрти. Ако у Србији имамо обреде који се строго поштују, а датирају од пре две хиљаде година, долазимо до тога да се на гробљима вместо честитих споменика и гробница, граде виле и дворци у које се уноси телевизор, не би ли покојник и даље био са том драгом справом, да му не буде досадно?! У мом крају сам гледао колико се свештеници труде не би ли објаснили људима да сахрану не треба претварати у свадбу и на четрдесетодневни помен доносити на гробље толику храну. Вековима је традиција налагала да храном треба дочекати онога ко је на сахрану долазио сеоским колима, на коњу, пешке, путовао понекад данима

ако би кренуо из једног краја у други. Данас свуда стижете за два сата. Требаће пуно времена да се то прихвати.

Ипак, у епилогу Вашег комада јунаци су у Рају и кажу „Вечност је пред нама“?

– Та метафора да радник има среће тек кад умре, је у позоришном смислу само једна слика која је цинична и која је на свој начин метафора њихове будућности. То је сведена и упрошћена прича шта нас чека после Судњег дана, који је у нашем народу нејасан појам о чему сам писао у „Сабирном центру“ и односи се не на питање има ли живота после смрти, него има ли живота пре смрти?! Да ли човек, када му је Бог дао једно од највећих чуда кога уопште није свестан – да је жив, и да је имао привилегију да се појави на овој планети и проведе једно краће време у чаролији овог света, схвата да је ова планета са свим манама и немирима Рајски дом?! Ја нисам видео ни на једној слици Раја нешто чега нема на планети. Ако је човеку дато да се појави на свету и да види једну врсту Раја, онда мора да буде благодаран. У математичком смислу, највећа је вероватноћа да се ми не родимо. Ако цео живот проведемо гледајући у оно што је најружније, размишљајући о најтрагичнијим стварима, угњетавајући друге око себе и себе, онда смо ми незахвални, јер нам је омотућено нешто што није понуђено билијардама и билијардама људи који су могли да се појаве уместо нас. Уместо захвалности Богу, често се понашамо као велике штеточине. Тек касније долази покајање и ламент над оним што смо могли да урадимо, а нисмо.

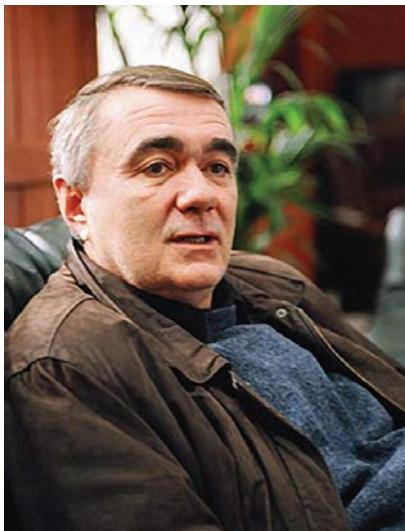
Наш ријалити шоу

„У фабрику долази маркетиншки маг и каже – када сте већ одлучили да умирите, ко последњи остане добија награду, а ми ћемо вашу смрт да искористимо за ријалити шоу! Бојим се да то ускоро може стварно да се деси. Да у старачки дом унесу тв опрему и да се гледаоци кладе ко ће да преживи! Идемо према крају који је катастрофалан. Представа је опомена времена.“

Изјавили сте да, када Вам понестане прича, погледате кроз прозор, где их пише живот. Како млад

човек да заволи светост, уметност, образовање и све остале неопходне вредности, када живи у ријалити програму где запослени одсецају прсте у сабласним фабрикама, а ученици основних школа размењују снимке сексуалног злостављања другова и сличне бизарности?

– Мој посао је измишљање необичних прича. Упркос професионалном бављењу разним чудесима, често сам згрожен ужасима који превазилазе сценаристичка и драмска измишљања. Што је земља цивилизација и економски јача, то је бруталност гора. У народима који још увек чувају патријархалност и старе кодексе, где постоји

устројство породице, такве ствари се не дешавају. Тамо где деца одрастају уз екран телевизора или компјутера, улазе у тај виртуелни свет мрака и насиља, које после исијава у њиховом понашању. Ту су и ријалити шоу програми у којима се догађају ужаси, због којих се до јуче кривично одговарало. У мом детињству, када би некога ухватили да вири у туђе собе, био би осуђен као перверзњак. Данас су телевизије отвориле могућност да се не иде под туђе прозоре, него да се свако бави легално војајерством. То је нормално и пожељно. Погледајте новинске написе, које у мом детињству нисте смели да испишете ноћу на тараби. Било би честито да се ти листови и многе ТВ станице зову „Тараба“. Све врсте неморала су легализоване и подржаване.

Да ли је наша последња одбрана и нада – Вера и Бог? На личном и колективном плану?

– Наша последња нада је вера у добруту. Свако од нас има према Богу свој дубоко приватан и лични однос. То је моја највећа интима. У том разговору

са Богом не треба ми посредник, ја сам Божијег присуства дубоко свестан.

Бог Вам је спасао живот неколико пута, како то данас сагледавате?

– То се дешавало три пута до моје шесте године, када сам боловао од болести које су у то време биле углавном неизлечиве. То је само Бог могао да учини. Сагледавам као знак да треба да се остане и преживи, а у име захвалности да треба да чиним добро и да другима помажем. И да нешто урадим и саградим за живота, да оставим некоме траг. Живот је једна врста обавезе. Да ми се то десило једном, мислио бих да је случајност. Постоји дубок знак у свему овоме. Вера је веровање у Бога. То је веровање у оно што је за человека најважније и што нам је свима познато – а то је да сваки дан у нашем животу постоји могућност да нешто учинимо што ће чинити задовољство људима са којима живимо и са којима радимо. Да свакога дана испуњавамо разлоге живота. Са вером почињем и завршавам дан, јер сваки дан је за мене као цео живот. Када ујутро устанемо ми се рађамо, а када увече лежемо, пре него што заспимо, завршили смо наш живот. Ујутро се рађате када устајете и увече одлазите, питање је да ли ћете се пробудити. Морате бити захвални свему у том једном дану. И не заклињати се да ћете за десет, двадесет година направити неко чудо. Чуда се праве сваки дан. То је мени принцип прагматичне вере. Бог одлучује шта ће бити са нама. Када се све заврши, када се поклоните и када се спусти завеса, кажете – ја сам своју улогу одиграо и одете. Долази неко други. Верујем да човек са испуњењем сопствене вере и одговорности из радијег искуства може да преживи. За мене је вера једноставна и лепа.

Јесте ли оправдали свој таленат, као Божији дар?

– Таленат је од Бога дарован, остало сам спознао сам. Често размишљам – шта би било да сам кренуо неким другим путем? Да је Бог желео да се бавим нечим другим, бавио бих се. Негде сам распоређен и дат ми је задатак да се бавим овим послом. А зашто се бавим можда нећу никада сазнати. И не морам све да знам.

Треба ли писац да буде независан од своје нације, Цркве, идентитета?

– То и да хоће, не може. Защто сте рођени баш ту, зашто сте такви какви сте,

Косово је наша Палестина

„Косово можемо да бранимо двоструко. У Уставу, у чијој сам кампањи и сам учествовао, пише како се Косово брани правним средствима. Други начин је да га бранимо очувањем манастира и побољшањем услова живота Срба који још увек тамо живе у логору, под ужасно тешким условима, у потпуној изолацији, на бруку и срамоту великог света који прича о људским правима. Треба урадити инфраструктуру, изградити куће онима који хоће да се врате, а мир успоставити дипломатским разговорима са Албанцима. То је пут. Косово је лична карта Србије и биће завек света српска земља.“

и зашто сте у том послу, има своје законитости и правила која су изван разуђивања, изнад наших жела. Јер, када би се дало човеку да сам одлучи шта би волео, а да не постоји закон, правда и ред који су дати не нашем вольом и задатком службовања на овом свету, верујем да би се пола становника на планети бавило музиком, а пола играло фудбал. Нико ништа не би радио. Једног дана ће се показати зашто је то требало тако да буде и зашто смо ми утрађени као зрна песка у ту грађевину која ће израсти у нешто што нико од нас не може да претпостави. За ово земаљског живота можемо само да се захвалим Богу на дару да живимо на овом свету. За разлику од наших нерођених браће и сестара и осталог света, нама је указана част на којој треба да смо благодарни.

Шта Ви као академик мислите о недавним приговорима САНУ да је анационална?

– Наши политичари који треба да одлуче шта ће бити са нама су у свађи, а они који условљавају наш живот су све јединственији. Ми се не спремамо шта треба да урадимо за пет, за десет, за двадесет година. Задатак Владе, председника државе и свих институција, па и Академије је да дају тај одговор – шта ће бити са Србијом? Чекају нас јако тешка времена. Како не пасти у искушење које онај са роговима сваког дана намеће?!

Међународна манифестација за очување културне баштине

Дани Ћирилице

Баваниште, мај 2011.

Дани Ћирилице покренути су у Баваништу пре десет година са жељом да допринесу очувању српске културне баштине, језика и писма, песме и игре, старих заната, обичаја и православне вере. Окосницу Манифестације чини конкурс за најбољи литерарни рад, најлепши краснопис, калиграфски рад, вез и рељеф. Тема конкурса се мењала из године у годину: **Вера, Нада и Љубав, Ђ као Ћирилица, Срб, Милосрђе, Доброта, Колевка, Част, Брат, као и иницијали слова Ђ и Ј.**

Ове године на Конкурс је стигло 5005 радова из Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Румуније Мађарске, Норвешке, Француске, Енглеске, Јужне Африке, Аустралије и Русије.

Додели награда, које су и ове године обезбедили српски издавачи, присуствовали су, поред награђених ученика, њихових наставника и родитеља, и помоћник министра просвете Драгутин Брчин, академик Видојко Јовић председник УО Вукове задужбине и Огранка у Баваништу, др Миодраг Матицки председник Вукове задужбине, Саша Бранковић председник општине Ковин, песник Моша Одаловић, чланови жирија: Јован Ђирилов, др Сузана Полић Радовановић, Љиљана М. Симић, и други уважени гости.

Да би дошли по своје награде и срели се са својим вршњацима из Србије, највише се потрудило троје деце из града Иванова у Русији, које је довела Татјана Малова, заступник Храма Светог Серафима Саровског. Деветогодишња Софи-

ја Љвова је своју песму о сестрама Србији и Русији отпевала приликом доделе награда, 14. маја у Баваништу, а потом и на представљању „Дана Ћирилице“ у Руском дому у Београду, где је 19. маја постављена изложба награђених ликовних радова.

Министарство просвете уврстило је „Дане Ћирилице“ у Програм републичких смотри и тако постало покровитељ Манифестације.

Пуно је пратећих програма везаних за ову Манифестацију: радионица калиграфије, веза и израде предмета на грнчарском точку, затим, изложба радова студената Академије СПЦ за живопис и конзервацију, изложба најлепших дечјих радова приспелих на конкурс, изложба керамике, дечји игрокази, као и Округли сто на тему „Фолклор данас“.

У програму су, поред ансамбала из Србије, учествовали и фолклорни ансамбли из Републике Српске, Црне Горе, Македоније, Румуније и Швајцарске. Ове године у Баваништу су гостовали и чланови КПД „Лазарица“ из Станара код Добоја.

И ове године је КУД „Аца Обрадовић“, иначе покретач „Дана Ћирилице“, свечано прославило своју крсну славу, Св. Ђирија и Методија. Резање славског колача обављено је у Манастиру Баваниште.

Организатори „Дана Ћирилице“, поред КУД „Аца Обрадовић“ су: Огранак Вукове задужбине у Баваништу, у сарадњи са Министарством просвете, ОШ „Бора Радић“, Црквена општина, Актив жена и други.

Вера Секулић

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Два ножа

гр Предраг Драгутиновић

У Еванђељу по Луки читамо: „А он им рече: Али сад који има кесу нека је узме, тако и торбу; а који нема нека прода хаљину своју и купи нож. Јер вам кажем да још и ово треба на мени да се изврши што је написано: И уврстише га међу безаконике. Јер што је за мене писано то се завршава. А они му рекоше: Господе, ево овде два ножа. А он им рече: Доста је“ (Лк 22,35–38). Како разумети ове речи Господње?

Y22. глави Еванђеља по Луки описује се низ догађаја који непосредно претходе Исусовом страдању. После пасхалне вечере (Лк 22,14–20), наговештаја Јудине издаје и препирке међу ученицима око тога (Лк 22,21–24), следе поуке апостолима (Лк 22,25–30) и кратак дијалог са Петром (Лк 22,31–34). Опис пасхалне вечере и разговора после ње завршава се једним загонетним обраћањем Исуса ученицима: „А он им рече: Али сад који има кесу нека је узме, тако и торбу; а који нема нека прода хаљину своју и купи нож. Јер вам кажем да још и ово треба на мени да се изврши што је написано: И уврстише га међу безаконике. Јер што је за мене писано то се завршава. А они му рекоше: Господе, ево овде два ножа. А он им рече: Доста је“ (Лк 22,35–38).

Ове Исусове речи предате су нам једино код Еванђелисте Луке. Оне су изговорене у контексту разговора са ученицима: после кратког дијалога са Петром, Исус се поново обраћа свима. Уместо да се стара о себи, имајући у виду крсно страдање које га очекује, Исус још једном показује своју врлину у близи о ученицима. Он сагледава њихову судбину после његовог страдања и вакрења. Оно што га интересује није више њихова улога у догађајима који непосредно следе, нпр. Јудина издаја и Петрово одрицање, већ оно што ће се деша-

вати са њима када посвете своје животе мисионарском и пастирском раду. Тај њихов рад свакако ће бити скопчан са многим опасностима и невољама. Због тога је потребно да се добро опреме: они су посланици Господњи који, као и остали људи, морају имати торбу и у њој све што је потребно за пут, па чак и нож као заштиту против разбојника.

Збуњујуће речи Христове

Оно што наведени стихови показују је да различита времена захтевају различиту опрему. За Исусовог живота ученици су уживали заштиту свога Учитеља. Међутим, он сада одлази и потребно је да преузму бригу о себи. Они крећу у неизвесност у којој им је потребна најбоља могућа опрема. Постваскрсна времена су другачија од периода деловања Господа Исуса. Ваксли ће бити уз своје апостоле, али то не искључује њихово старање о себи: и нож (мада би можда бољи превод био „мач“) је неопходан део мисионарске опреме. На Исусову реч, апостоли спремно показују два ножа. Исус на то каже: „доста је“. Као разумети овај след ствари? Јесу ли ученици нешто погрешно рекли? Не-што погрешно разумели? И како разумети Исусове речи: „доста је“? Да ли у смислу: „доста је два ножа“, или

пак: „доста је, прекидамо разговор“?

Извесно светло на ова питања може бацити једна епизода која се описује ниже (Лк 22,49–51). Заправо овај, у односу на нашу епизоду будући до-гађај, даје смисао – или бар искљу-чује неке смислове – Исусовим ре-чима које овде тумачимо. Нож који је поменут бива употребљен: један од ученика реагује на присутне војни-ке и одсеца ножем уво једноме слуги првосвештничком. Исус, међутим, исцељује уво и на тај начин изражава јасан став према примени насиља: на питање „Господе, да бијемо ножем?“ (Лк 22,49), Исус одговара: „Оставите се тога“ (Лк 22,51) и исцељује рање-ног. Порука је јасна: сада нема при-мене насиља. Мења ли се пак ствар после Вакрења на које се и односе Исусове речи у Лк 22,35–38?

Свакако не. Ниједан хришћански мисионар није подстицан да се користи оружјем, а из историје Цркве није познат ниједан пример освете за хришћанске мученике или било каква примена насиља у име хришћанске вере. Тако се загонетне Христове речи „доста је“ одгонетају у чуду исце-љеног ува. Очигледно ја да је почетак Исусовог обраћања ученицима („... и купи нож“) био конципиран тако да ученике постепено уведе у оно што их очекује после Вакрења. Међутим, коментар: „ево овде два ножа“, сведочи да су ученици буквално а не

Издајство Јудино, мозаик из Равене, 6. век; Христос је окружен апостолима док му приступају римски војници; Св. апостол Петар хвата мач, како би војнику Малху одсекао уво

фигуративно схватили речи Господње. Због тога разговор почиње да губи жељени правац и Исус каже: „доста је“, тј. „завршавамо разговор“. Епизода са исцељеним увом јасно показује да претходне речи о ножу нису имале интенцију да оправдају или пак подрже било какво насиље. Оне су, међутим, и тада (Лк 22,38) и нешто касније од ученика (Лк 22,49) биле тако схваћене: први пут када су констатовали да имају два ножа и други пут када је нож заиста искоришћен. У првом случају Исус прекида разговор, у другом једним чудом исцељења јасно изражава свој став о насиљу.

Различита објашњења

У историји тумачења Лк 22,35–38 било је различитих покушаја да се објасни ово загонетно место. Амвросије Милански, на пример, покушава речи Господње да објасни тако што оне изражавају толерисање ношења и употребе ножа у циљу самоодбране, али не и освете. Он надаље каже да се Господ није ни бранио, ни светио, већ је одабрао да се жртвује. Он надаље предлаже разумевање овога места у духовном смислу: продати сопствено одело, значи одустати од свога живота, а купити нож, значи примити реч Божију (уп. Јев 4, 12: „Јер је жива реч Божија и делотворна, оштрија од свакога двосеклога мача, и прориде

све до раздеобе душе и духа, зглобова и сржи, и суди намере и помисли срца“). Помињање два ножа се можда, по Амвросију, односи на два завета, пошто се Господ и позива на старозаветно пророчанство које се односи на њега (ст. 37), док речи „доста је“ он тумачи на следећи начин: „Да би дао да се разуме да личности која ојачава учење оба завета ништа не недостаје“. У светоотачкој егзегези тумачење „два ножа“ одвијало се углавном у два правца: 1) алегоријски се ради о души и телу, а речи „доста је“ означавају да оно што је „довољно“ за вољу Божију је оно што треба достићи телом и душом, 2) тема „два ножа“ нарочита је била актуелна у споровима око духовне (црквене) и световне (државне) власти („Свакоме свој нож“!).

Историја и алегорија

Једна епизода са Карлом Великим пригодно сажима доминантно тумачење овога места у црквама Истока и Запада. Наиме, цар Карло Велики пита: „Како може Исус истовремено да укорава Петра што је слуги одсекао уво (Јн 18,10–11; Мт 26,51–52; Лк 22,60–61), а да сам подстиче на куповину ножа“ (Лк 22,36)? На том је монах Алквин одговорио да су два ножа привремена (световна) и духовна власт. Слично разумевање, мада не засновано на директној егз-

езији текста, налази се и у *Јустинијановим новелама*. На Западу су цареви користили овај текст као потврду своје власти. Едгар, краљ Енглеске, обраћа се надбискупу кантерберијском: „Ја имам мач Константинов, а ви Петров“. Улога овога текста у напетим односима Цркве и државе је очигледна. На њему се заснива и позната средњовековна максима: *par ha[bit] utrumque gladium* („папа има оба мача“).

У сваком случају, немогућност да се разуме шта Господње речи тачно значе у контексту текста у коме се налазе отворила је простор за много алегоријска тумачења „два ножа“, попут: душа и тело, два завета, духовна и световна власт, људска и божанска природа Христова итд. Такви покушаји тумачења Писма су легитими и увек представљају актуализацију библијског текста на полу разних животних и историјских ситуација и изазова.

Тако, не можемо са сигурношћу рећи шта наш текст значи, али са сигурношћу можемо рећи шта не може да значи: куповање ножа и два ножа никако не могу значити одобравање насиља или подстицање на њега. Такво тумачење је искључено већ у сајој епизоди са првосвештеничким слугом и незамисливо је у контексту еванђелске проповеди о бескомпримисној љубави.

Авраамова Сара – жена одлучне вере

Наставак из претходног броја

Вера као осмех животу

Јован Блајојевић

Вером и сама Сара доби силу да ствара потомство
и преко времена своје старости
зато што је сматрала верним Онога
који јој је обећао.

Зато се родише од једнога,
и то готово мртвога,
по мноштву као звезде небеске
и као неизбројиви песак на морској обали.

Јевр 11,11-12

Овај одељак се наставља темом божанских обећања која баштине праоци вере и Израиља – пре свега обећањем многог потомства. Значај тог обећања разумљив је у светlosti древних семитских веровања која нису имала јасно разумевање загробног живота и ваксрења. Загробни живот био је магловито представљен учењем о шеолу, месту сенки које је давало мало места вери у лично постојање. Остављање потомства је схватано као једини поуздан начин да човек обезбеди егзистенцију која неће бити прекинута смртним часом.

Савезно божанско обећање, стoga, за Авраама било је од превасходног значаја (Пост 12,2-3), и управо то је додатно отежавало деценије ишчекивања испуњења обећања, све до доба када је био *јошово мршав* (Јевр 11,12 упр Пост 18,11-12, Рим 14:19), односно када се више није могао надати наследнику. Исказом се наглашава стваралачка власт Бога, што је појачано неуспехом покушаја да Авраам, у складу са обичајима тог доба, добије наследника. **Обећани син могао је бити једино божански дар.** У односу на божанско обећање и (не)веровање у његово испуњење, формиран је највећи део живота Авраама, његове љубљене супруге Саре и многих дру-

гих чији су животи били повезани са њима (Пост 15,1-6; 17,15-22; 18,9-15).

Кључни момент и најнепосреднија позадина овог одељка *Химне вере* је догађај из Пост 18,1-16. Велики део описа посвећен је Сари. Она је готово кључна личност одељка, због чега је аутор Посланице уводи у свој низ старозаветних *великанова вере* као прву жену чија је вера истакнута и похвљена (Јевр 11,11).

Овај податак, међутим, може да збуни. Старозаветни предложак, који опisuје тројицу путника који посећују логор праоца Авраама подигнут крај светишта под мамријским храстом, од почетне сцене бедуинског гостољубља прераста у теофанију. Она има свој врхунац у речима једног од посетиоца који најављује да ће се наредне године Аврааму родити син (Пост 18,10). Овим речима, Авраам и Сара су позвани да не гледају своја искуства и тренутну слабост, већ да се

уздају у Божије обећање да ће имати сина.

Сара се чувши те речи најсмејала указавши на биолошку немогућност остваривања пророштва (Пост 18,12). Писац Посланице, стoga, изнова оригинално реинтерпретира старозаветно предање. Он у осмеху Саре препознаје не толико неверу колико сукоб рационалног и природног поимања постојања, са жарком чежњом да се обећање које је добила испуни. Сара се, том чежњом, присајединила супругу те и она *сама вером доби силу да ствара потомство* (Јевр 11,11). Оригиналном реинтерпретацијом Старога Завета, Посланица се одваја од остатка јудео-хришћанског предања које рођење Исаака повезује са Авраамом (Дап 7,8b; 1Клим 10,7a; TgNeExod 12:42). Писац *Химне вере* указује на његову супругу, која се у то време близила десетој деценији живота. Употребљена формулатија суге-

Иако би требало да представља чин љубави и поштовања, Сарино давање Агаре за наложницу Аврааму имало је негативне последице, јер је изродило суревњивост између ње као нероткиње и слушкиње која је носила дете њеног супруга. Суревњивост се развила у отворени сукоб и коначно потпуни раздор којим је постављен основ миленијумског сукоба израильских и арапских племена. Ова племена су делила истог претка, али до данас нису успела да поделе његово наслеђе. Може се рећи да је и савремни блискоисточни сукоб започео свађом Саре и Агаре у Авраамовим шаторима.

Авраам и Сара су дugo чекали рођење обећаног потомка губећи наду у рођење биолошког наследника па је Аврам одлучио да усини верног слугу Елеазара из Дамаска, учинивши га наследником имовине и култа. Сара је, са друге стране, такође у складу са тадашњим обичајима, одлучила да свом мужу обезбеди наложнику са којом ће добити наследника. Тако се родио Исаил Агарјанин, родозачетник бројних арапских племена, али не и изабраног народа Божијег – Израиља.

Гостољубље Авраамово, детаљ са мозаика из Цркве Санта Марија Мађоре, Рим, 5. век; Сара, у левом углу, осликана је као меси хлеб

рише да су природне функције праотачког пара биле обновљене вером, а зачеће сина је постављено у шири контекст испуњења обећања о бескрајном потомству (Пост 12,2; 15,5; 22,17).

Узрок ове неочекиване способности је активна вера којом је *Онај који је обећао* препознат као *веран* (Јевр 11,11б). Наведеном реченицом у центар приказа је смештен извештај о крајњој одговорности Бога. Референца о вери праотачког пара постаје изјава о Богу који је веран својим обећањима. Глагол *обећати* користи се четири пута у Посланици и увек се повезује са Богом (6,13; 10,23; 11,11; 12,27). Тиме се наглашава да је Бог *веран* и испуњава оно што је рекао да ће учинити. То је, по природи, вероисповедни исказ.

Наредни стих речима *зато се родише ог једнота* уводи каузалност и наглашава поузданост Божијег обећања јер супротставља Авраама као једног и бескрајно мноштва његових потомака који су као *што мноштву као звезде небеске и као неизбројиви песак на морској обали* (Јевр 11,12). Ова формулатија није диктиран навод старозаветног места већ комбинација различитих одељака Торе које је писац Посланик по сећању (Пост 15,5; 22,17; Изл 32,13; Пиз 1,10; 10,22; 28,62). Поневзане изјаве из Јевр 11,11-12, тематски припадају тумачењу које је представљено у Јевр 6,13-15. Оба одељака се усредређују на Бога као на даваоца обећања, и идентификују садржај обећања као *многобројно поштомство*.

Значајно је да шири контекст обећања и испуњења има месијански смисао истакнут наглашавањем да ће у том потомству (тачније потомку) *били благословени сви народи на земљи*. Најава рођења Исака постаје најава рођења свих оних великанова библијске историје као што су Самсон, пророк Самуил и Јован Крститељ. Они су били жељно очекивана деца родитеља који су већ почели да губе наду да ће бити благословени потомством. Били су сведоци божанске животодавне моћи и праслике Христа као оног потомка Авраамовог у којем је ово савезно пророштво Божије испуњено у потпуности. У осмеху неверице Саре, садржан је плачни вапај Ане, мајке Самуилове који се претворио у осмех вере код мајке Претече Господњег када се сусрела са Ђевом Маријом која је божанским благовљењем постала родитељка Сина Божијег. Тако блажени Августин говори да случај *немоћи Саре да роди...* символизује *природу рода људскога* која се *трехом искварила*. Јудска *природа* је за *последицу имала што да је била осуђена шако да нема моћности да заслужи будуће блаженство*. Због *штоа приличи да Исаак, као дете обећања, прегизирају га* *десети обећања и трајане слободнога* *трага* (државе Џ. Цркве).

Тријадолошка теофанија у Мамрији постаје предзнак тријадолошке теофаније на Јордану (Лк 3,21-23) и заједно са њом објављује тројичног Бога чије је читаво дело, заправо дело стварања, давања и одржавања свеколиког живота. Дело Бога као Животодавца који се принео и непрестано приноси *за живот свећа*. Одговор вере се приказује као радосно и благодарствено прихваташе богомданог живота, и то

не као индивидуалне реалности већ као поштовања сваког људског живота, без обзира на веру, расу и нацију, па и животодавни однос према целокупној твари. То је *евхаристијски императив* који може и треба да буде основа сваког друштвеног деловања на расном, националном, конфесионалном и еколошком нивоу. То је позив да се *вером осмехнемо животу*.

Текст који описује теофанију под мамријским храстом говори о *три человека*, односно о три ангела уантропоморфном облику (Пост 18,1-3) који путују ка Содоми и Гомори да би над њима извршили божански суд (Пост 19,1.4; уп. 19,12). У Содому, међутим, стижу два ангела, док је један од путника остао са Аврамом објавивши му шта ће се десити. Авраам, стога, посредује за становнике Содоме (Пост 18,19-33; уп. 19,13-14). Значајно је да објаву Аврааму не даје *ангел* већ Господ и да Авраам посредује *ставши пред Господом*. Тајновитост библијског извештаја је рано изнедрила различите интерпретације. Древна јеврејска тумачења су путнике препознавала као ангеле Рафаила, Михаила и Гаврила. Филон је, наспрот томе, сматрао да се Аврааму јавио Бог са две материјализоване божанске енергије, Умом и Логосом. Овај део јудео-јелинског предања постао је темељ доцнијој хришћанској интерпретацији која је у овом одељку препознала тројичну теофанију, као што сведоче бројне православне иконографске представе Св. Тројице које користе овај старозаветни мотив.

Црква као Дом свих народа

Васељенскост као одлика Православља

Владимир Марјановић

„Бог не гледа ко је ко, него је у сваком народу мио њему онај који га се боји и твори правду.“ (Дап 10,34-35)

Врло често се може чути критика на рачун Православне Цркве да јој је својствен национализам, па чак и то да је пројекција православља у друштву национална ексклузивост и национална искључивост. Говори се о грчком или руском православљу тј. о православљу које готово увек има национални предзнак. Случајно, а некад и (зло) намерно, пренебрегава се чињеница да је особеност православља (а православље је Црква) васељенскост, саборност и универзалност.

Господ Исус Христос заповедио је својим ученицима: „Идите, dakле, и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светог Духа, учећи их да држе све што сам вам заповедио“ (Мт 28,19-20). Dakле, Христова спасоносна наука и порука упућена је не једном народу или неколиким народима, већ свим расама, нацијама, народима и племенима. Када је Дух Свети сишао на Апостоле, присутни су чули „сваки свој језик у коме су се родили (...) о величанственим делима Божијим“ (Дап 2,3-11).

Радосна вест се не проповеда на само једном или два света језика, већ на сваком језику. Апостол Петар говори: „Бог не гледа ко је ко, него је у сваком народу мио њему онај који га се боји

и твори правду“ (Дап 10,34-35). Једно од најупечатљивијих места у којима се говори о универзалном карактеру Христове науке јесу речи Светог Апостола Павла: „Вером у Исуса Христа сад сте сви синови Божији; јер сви ви који сте у Христа крштени – у Христа сте се обукли. Нема више ни Јудејина ни Грка, нема ни роба ни слободњака, нема више ни мушко ни женско; јер сте сви ви једно у Христу Исусу.“ (Гал 3,26-28). Откривење Јованово говори нам да ће на Другом Христовом доласку Христа славити „мноштво народа којег не може нико избројати, од свакога племена и рода и народа и језика“ (Отк 7,9-15).

Црква је васељенска

И у Символу Вере исповедамо веру у „Једну, Свету, Саборну и Апостолску Цркву“. Црква, dakле, од својих почетака има васељенски и наднационални карактер. То не значи негирање националног идентитета, већ међусобно допуњавање. И Свети Апостол Павле за себе каже да је „Јеврејин од Јевреја“ (Филип 3,5). Ипак, иако свестан своје народности, проповедао је Јеванђеље свима, без разлике.

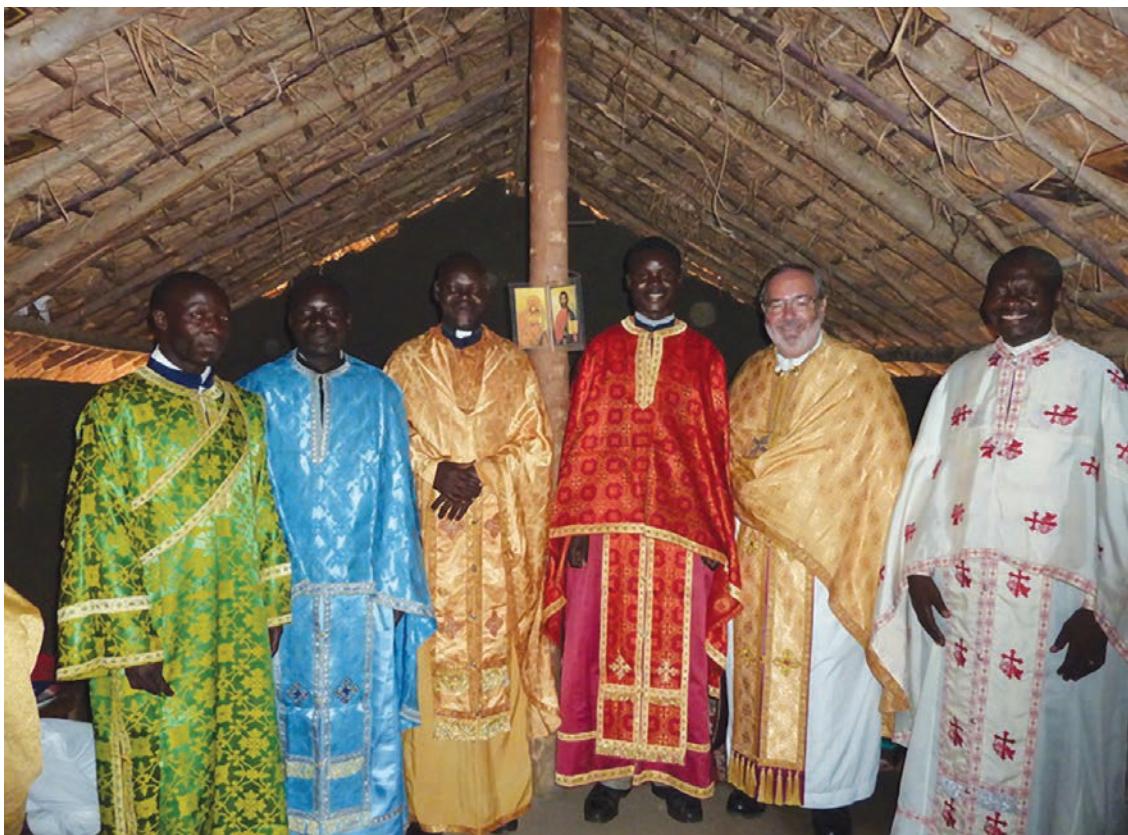
Васељенски карактер Цркве не значи да људи у православљу немају

своју националну особеност, језик, културу, већ значи и то да су сви народи позвани да као такви приступе Цркви. Међутим, битно је подсетити управо на ту основну чињеницу да је Православна Црква као Брод Спасења отворена за све нације, народе, расе и племена. У првим вековима хришћанства управо је универзални карактер Христове науке допринео његовом ширењу не само по Римском Царству, које је било насељено најразличитијим народима и расама, него и ван његових граница све до Индије и Етиопије.

Православље у неправославним земљама

Многи су Православну Цркву највики да посматрају као „националну установу“ резервисану само за источне или словенске народе, са својеврсним географским и језичким баријерама за све друге који не припадају том цивилизацијском кругу. Међутим, сведоци смо учествалијег прихватања православне вере од оних народа који традиционално нису православни. То прихватање свакако није масовно као што је било нпр. крштење Руса, али међу за-

Православна
мисија у
Танзанији:
православни
клирици у
колиби-цркви

падним народима: Американцима, Француизма, Енглезима итд. данас постоји велики број православних верника, свештеника и епископа.

На америчком континенту, поред православних Американаца англосаксонског порекла, посебну пажњу привлаче староседеоци Аљаске православни Индијанци – Алеути, који су у додир са православљем дошли у 19. веку. На Аљасци има преко 25 000 православних.

Православна Црква има своје вернике, свештенике али и епископе и на афричком континенту (нарочито у Уганди, Танзанији, Кенији и Јужној Африци), међу црначким становништвом. Њихов број износи око 40 000.

Међу Кинезима, Јапанцима и Корејанцима такође постоји одређени број православних хришћана. Можда тај број није велики, поготово ако се узме у обзир укупан број становника ових земаља, али су тамошње заједнице живе и постоје и у врло тешким условима, нарочито у Кини.

У Латинској Америци, континенту који је географски прилично удаљен од традиционалних православних центара и без јаке православне емиграције, такође постоје православни верници и свештеници

међу Мексиканцима, Кубанцима, Бразилцима.

Православна заједница је веома жива и у Индонезији, настала потпуно самоиницијативно као аутентични вапај за истинитом вером и Црквом у нехришћанском окружењу.

Сви ови примери говоре о националној и расној разноликости православних хришћана и васељенском, односно универзалном карактеру Православне Цркве.

Домаћи контекст

Није потребно, међутим, позивати се само на православље у традиционално неправославним земљама, када постоје и бројни примери код нас у Србији. Иако се наша Помесна Црква назива Српском Православном Црквом, у оквиру ње постоји немали број верника који нису српске националности. Постоји велики број православних верника ромске националности, Влаха, Хрвата, Словенаца, Мађара и значајан број православних који потичу из мешовитих српско-хрватских и српско-мађарских бракова. Услед бројних историјско-политичких узрока долази и до поистовећивања нације са вером. Заборавља се да међу крштеним члано-

вима наше Цркве постоје људи који нису српске националности, а православне су вере. Многи који би Српској Православној Цркви замерили етнофилетизам због коришћења префикса српски не знају да је наша Помесна Црква заправо вишенационална и да је одликује васељенскост.

Значај припадности одређеном народу

Припадност одређеној нацији, народу, племену или раси у православљу нема суштински значај. Постојање аутокефалних Помесних Цркава као и хришћански корени бројних националних култура не значе апсолутизовање националног принципа у православљу. Сведоци смо, најжалост, бројних немилих догађаја у којима се националном принципу придаје претерани значај. Усталом, зар и бројни расколи нису последица усеконационалног схватања вере и Цркве? Између универзалног и националног треба да постоји равнотежа у којој се оба начела међусобно допуњују. У томе се никако не сме заборавити на универзалност Јеванђеља и у том забораву потиснуты васељенскост као битна одлика православног хришћанства.

Свети изданци владарске породице

Сремски Бранковићи

Радован Пилићовић

Последњи Бранковићи – Стефан, Ангелина, Максим и Јован – заузимају видно место у српској хагиографији и националној историји прве половине XVI века. На њима стоје светитељски ореоли са фресака и цветни венци похвала црквено-песничких књижевних остварења.

Бранковићи су породица чије се присуство у важним дешавањима српске историје може пратити од прве половине XIV века. Представљају властелу из времена Немањића, који су на крају средњовековног периода српске историје постали владарска династија са насловом деспота. У народном предању и колективном сећању нације Бранковићи немају увек сјајан призвук. То нису поправили ни напори критичке историографије, који, једва да су променили слику о њиховим укупним заслугама и улози, пре свега због случаја Вука Бранковића. Упамћен и обележен као издајник, Вук је као значајан предак директне линије остао лоша репутација за ову племениту породицу. Са друге стране, последњи Бранковићи: Стефан, Ангелина, Максим и Јован, заузимају видно место у српској хагиографији и националној историји прве половине XVI века. На њима стоје светитељски ореоли са фресака и цветни венци похвала црквено-песничких књижевних остварења.

Ратови, сеобе, преверавања

Турско ширење на Балканском полуострву је за Србе било време појачаног ангажовања у ратовима и дипломатији. Стојећи на путу османском продору ка Средњој Европи, Деспотовина Србија и Краљевина Босна су за угарске краљеве биле пространство које може да ицрпи султанове војне ресурсе. Краљ Матија Корвин (1458-1490) ствара ланац „бановина“, претечу Војне Крајине. Срби који у Исмаилћанима виде телесну и душев-

ну претњу, устају на оружје и са Угрима праве јединствен хришћански фронт. Јака православна традиција наслеђена из Немањићког периода, која живи кроз усмено предање, али и конкретна културна достигнућа није дозволила авантуризам духовне лабилности. И угарски двор и папска курија настоје да придобију српску елиту опхрвану искушењима за црквено јединство под приматом папе. Деспот Ђурађ Бранковић (1427-1456) одбија понуду да прими латински обред, а такав став дугује својој генетској инерцији и есхатлошком определењу. Фрањевцу Ивану Капистрану који му је нудио „сједињење“ рекао је да би у том случају народ његове земље сматрао да је изгубио памет.

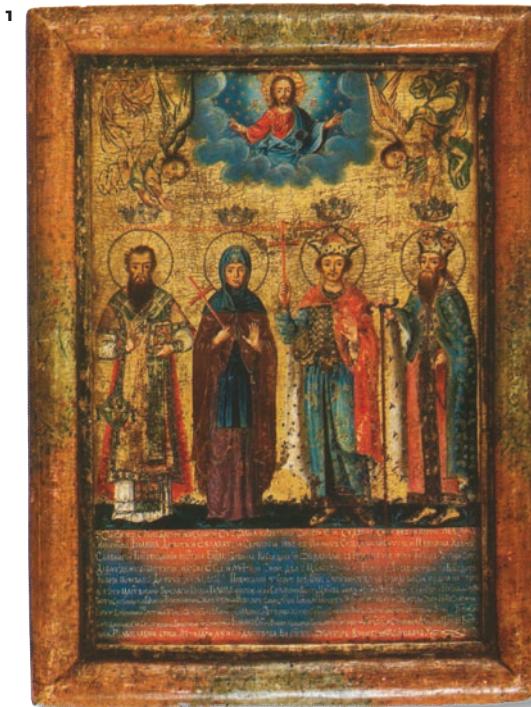
Бранковићима је свест да су и они крајњи изданак светородног корена Стефана Немање и Св. Саве дало смер њиховом политичком, и за средњи век, наглашеном еклисијалном деловању. Када је средњовековна српска држава – Деспотовина, срушена турским зауземањем Смедерева 1459, још је било живих представника и потомака Бранковића. У сталешком и персоналном погледу они су били носиоци идеје српске државности, и у политичким комбинацијама угарског двора могући идеолошки и практични чинилац окупљања и мобилизације снага на противтурском фронту.

Интелектуалци овог времена, који су размишљали на идејној подлози православне „политичке теологије“ тумачили су актуелну политичку ситуацију: „Но, српски род наш не само Агарјанима поработи се, но и свуда разбежа се и расеја

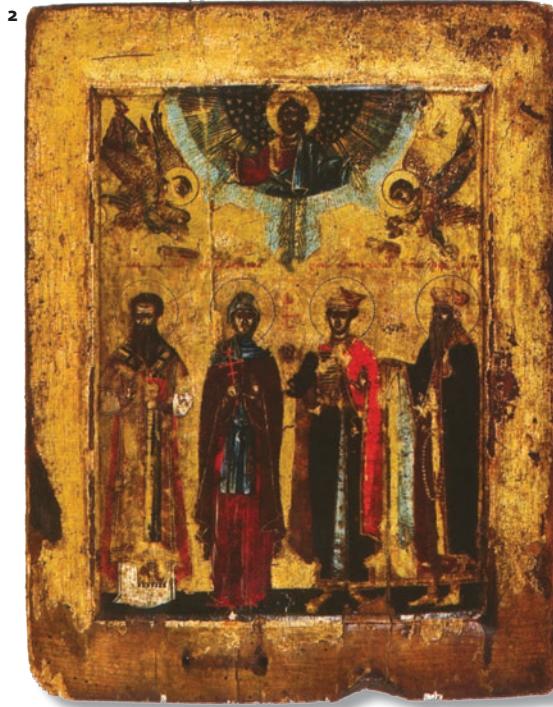
се, од места до места од мухамеданског начелства... тада Турци обладају многим странама и највише родом нашим српским, као у Србији, Босни, Славонији и Далмацији, одакле дођоше многи хришћани, наши Срби у ову земљу Мађарску“, како приповеда игуман Пајсије, аутор *Летописа* Манастира Грабовца о тим временима са дистанце од једног века.

Св. Стефан и Св. Ангелина

Стефан Бранковић, други син српског деспота Ђурђа, био је ожењен Ангелином, ћерком Георгија Аријанита Комнина, господара Коњуха (околина данашњег Елбасана у Албанији). Српски родослови и летописи говоре да је након пада Смедерева примио „начелство српско“. Стефана су још Труци ослепели, како би га онемогућили да узме учешћа у политичким токовима и да им не би био сметња. Упркос таквом телесном недостатку добио је за жену осећајну хришћанку, чија се љубав према њему бележи код побожних писаца следећим речима: „а она ништа није марила за његову слепоту, него га је веома волела“. На препоруку свога утицајног пашенога, Ђорђа Кастроја Скендербега, отишао је у Венецију, а од фурланског грофа Леонарда купио је замак Београд у Фурланији. У том замку је проводио бо-гоугодан живот и водио рачуна о васпитању своје деце. Упокојио се 1476. године у фурланском Београду, а већ 1484. проглашен је за светитеља. „Мајка Ангелина“ имала је троје деце Ђорђа, Мару и Јована. Угарски краљ Матија Корвин их је позвао у Будим где је старијем Ђорђу

1 Света кућа
Бранковића,
икона на
дрвetu, рад
Николе
Нешковића
из 1753.
године

2 Света кућа
Бранковића,
икона
Андије
Раичевића
из 16. века

дао титулу деспота и доделио неке поседе у Срему, пре свега насељена места: Купиник на Сави, Сланкамен и Беркасово. За Србе у Срему ово је било охрабрење и појачање државотворне снаге, а за Угре јаче везивање Срба за идеју одбране јужних граница. „Српска насеобина“, тј. *vicus Rascianorum* помиње се у Черевићу на Дунаву око 1478. године. Ангелина је положила мошти свога супруга у цркву Св. Луке у Купинову. Поред ове богоомоље подигла је и суседни Манастир Обеду. Мати Ангелина је умрла 1520. године, а њене мошти су почивале у Манастиру Крушедол.

Св. Максим и Св. Јован

Ђорђе Бранковић, деспот угарских Срба, био је ожењен Изабелом, принцезом из арагонске династије, а рођаком угарске краљице Беатриче, супруге угарског краља Матије Корвина. Међутим, тај брак није дуго трајао, историчари претпостављају да није успео због конфесионалне разлике. Ђорђе се око 1497. замонашио у Манастиру Купинику и узео име Максим. Значајно да је овај обред извршио софијски митрополит Каливит, који је по Срему рукоположио многе клирике (презвите и ђаконе). Максим одлази у Влашку, у којој налази православне духовне и материјалне ресурсе уз помоћ којих јача православље у Угарској. Код војводе Радула IV Великог постаје митрополит и узима учешћа у деликатним дипло-

матским мисијама. Влашки војвода Матеј Басарађа IV даје додатна средства за подизање Манастира Крушедола 1509. године. После монашења и напуштања државничких послова, титулу деспота је понео његов брат Јован, који се често залетао у Босну и Турцима наносио велике поразе, али је умро прерано 1502. године. Поред моштију оца Стефана и његове мошти су биле похрањене у новој задужбини Браковића – анастиру Крушедолу. Максим постаје 1513. митрополит београдски и целог Срема. Упокојио се 18. јануара 1516. и неколико година након смрти проглашен је за светитеља. Његове мошти су се такође чувале у Крушедолу, али су приликом турске провале 1716 спаљене, те су у пепелу пронађене само поједине честице и сачуване у ризници.

„Играј Среме, земљо српска“ ...

У српском епском предању на сремске Бранковиће пада сена трагизма последњег српског иссрпљујућег отпора пружањог Турцима који су силовито и нездаржivo напредовали. Они бране „Срем је земљу равну“, они граде задужбине попут славних предака и управо су они носиоци хришћанства праједова, оног које се смешта око манастира и уздиже кроз нашки подвиг. Вук Гргуревић, ванбрачни син Гргура Бранковића, је полузнамарени изданак династичког легитимитета, али је исписао странице војне историје. Његови ратничи подвизи (победе код

Сребренице, Шапца и Крушевца) овенчавају га ласкавим и познатим надимком: „Змај Огњени Вук“ или „Змај Деспот Вук“. Али, ипак није нашао своје место у хагиографији. Предање га сматра ктитором једне од најстарије Цркве у Срему – Св. Николе у Старом Сланкамену (1468).

У „Срблјаку“ за 10. децембар свети Бранковићи се прослављају на следећи начин: „Играј Среме, земљо српска, весели се Света митрополијо, храме Богије Матере! Радуј се полагањем светих моштију Стефана благочестивога, Максима блаженога, Ангелине преподобноге и Јована праведнога, јер се моле за народ свој као љубитељи отаџства, да у миру песму певамо: слава Богу који је учинио најславније!“

„Тотална историја“ српског народа у другој половини XV века представљена је у слојевима традиције, кроз документарне дипломатске изворе, српска хагиографска дела (житија и службе) и летописе. Њу су обележили верски ратови, сеобе, крвопролитије, затим опомињуће сећање на државу и слободу. Временска старина – „времја оно“ је заправо прохујала епоха честитих царева и краљева. Епизода деспота у Срему јесте титуларна, географско-просторна и физичка редукција српске историје. Историјска нужност која је турала српски народ у ропство била је јача, па тако једна епска песма говори како „Јово Деспотовић“ са смирењем на самти поручује да: „Срем је земља стиче господара, или бољег, или ће горега“.

Из историје црквеног библиотекарства

Ранохришћанска библиотека у Хипону

Ђакон mr Ненад Игризовић

Нема пуно података о организацији црквене библиотеке у Хипону. Зна се да то није била јавна библиотека. Њене фондове користили су углавном клирици који су помагали Августину у епископској резиденцији.

Ранохришћанска библиотека на Западу о којој има највише веродостојних података не налази се ни у Риму ни у Италији, него на Северу Африке у граду Хипону. Библиотека је припадала Аурелију Августину (354-430. год.), који је био епископ града Хипона. Августин је основао библиотеку у Хипону када је дошао из Милана (387. год.). Почетни фонд оформио је од списка које је донео са собом (које је он саставио, као и од других црквених аутора). То је била његова радна библиотека, која му је увек била на располагању. За време његовог епископовања није постојала разлика између његове радне библиотеке и црквене библиотеке.

Два сведочанства о постојању библиотеке

Августин је по повратку из Милана окупио око себе групу пријатеља. Време су углавном проводили проучавајући и расправљајући о различитим питањима из религије и философије. Међу његовим ближим пријатељима био је Посидије (V век), који је 397. године постао Епископ у Калами. Из поштовања према Августину са којим се дружио четрдесет година, написао је спис *Живот свешт. Августине*. За годину када је спис написан узима се 432. година, јер се по Посидијевом сведочењу – да је био у Хипону своје време док је трајала опсада од стране

Вандала – види да је написан после јула 431. године, када је завршена опсада. У овом спису се налазе два сведочанства о постојању црквене библиотеке у Хипону.

По Посидију, фонд библиотеке био је опремљен списима које је написао Августин, као и великим бројем списка против јеретика и тумачењима Светог Писма, које је он преписао и извршио корекцију текста. Посидије је чак урадио и каталог ових списка, беседа и писама, да свако ко га прочита и ко више воли Божију истину од земаљског богатства, може да направи избор шта жели да прочита. Посидије напомиње да свако ко жели да добије копију било ког списка за себе, да је најбоље да то уради у црквеној библиотеци у Хипону, јер се у њој могу наћи најбоље израђене копије текстова. На другом месту, Посидије каже да Августин није написао тестамент, јер као један од Божијих сиромашака није имао шта да остави. Једино је рекао да црквена библиотека и сви остали кодекси треба да буду сачувани за будуће генерације. Иза себе је оставил довољан број свештеника и мушких и женских манастира са старешинама, заједно са њиховим библиотекама, у којима су се налазили списи и беседе написане од стране њега и других светих људи.

Из првог сведочанства видимо да је црквена библиотека у Хипону била смештена вероватно у епископској резиденцији. У њој су се налазиле нај-

боље израђене копије Августинових списка. Копије његових списка могле су се пронаћи и у другим библиотекама или најауторитетнији примерци ипак су се налазили у црквеној библиотеци у Хипону. У другом сведочанству, поред спомињања ове библиотеке, спомињу се мале колекције списка у манастирским библиотекама. Осим Августинових списка, у фондима манастирских библиотека налазиле су се књиге Старог и Новог Завета, заједно са побожним списима и монашким правилима. Напомињајем да поред црквене библиотеке постоје и још неки кодекси упућује се на то да неки кодекси нису били у власништву библиотеке и да су били смештени на другом месту. У једном од Августинових писама постоји подatak да су се кодекси са библијским текстовима налазили у цркви, где су се читали и тумачили на литургијским сабрањима.

Каталог библиотеке

Посидије је саставио Каталог (*Indiculum*) црквене библиотеке у Хипону, вероватно за време опсаде Вандала 431. године, који је касније приклучен спису *Живот свешт. Августине*. Овај каталог нам не даје потпуну информацију о предметном садржају црквене библиотеке у Хипону, јер се у њему не налазе пописани нехришћански списи и архивска грађа (синодске преписке, црквено-правне расправе

1 *Tolle Lege* (лат.
„узми и читај“)
– обраћење
Блаженог
Августина,
слика Беноција
Гоцола (Benozzo
Gozzoli) из 1465.
године

2 Блажени
Августин у свом
скрипторијуму,
гравура, рад
непознатог
уметника, чува
се у јавној и
универзитетској
библиотеци у
Нојшателу (Bibliothèque publique
et universitaire,
Neuchâtel)

и службене уредбе). У њему се налази списак од 1.030 Августинових дела, пописаних по хронолошком редоследу и класификованих у три категорије: списи, беседе и писма. Поред Августинових дела, у фонду су се налазиле књиге Светог Писма у више копија, дела других црквених латинских писаца и дела грчких црквених писаца преведених на латински. У фонду је вероватно било неких нехришћанских списка. Августин се у састављању својих дела користио списима класичних писаца, што указује на могућност да је у библиотеци постојало место за њихов смештај. Августин је, као епархијски архијереј, сигурно водио рачуна о чувању архивске грађе, о чему има спомена у његовим делима, тако да је сасвим могуће да се архивска грађа водила као посебна колекција у библиотеци.

Састављењем каталога, Посидије је хтео да обавести хришћанску читалачку публику шта је све Августин написао и где се његова дела могу наћи и копирати. Августин је учествовао у осмишљавању и састављању каталога, јер је у свом спису *Преиспитивања* (*Retractationes*), где је критиковао своје ставове из млађих дана, класификовао своја дела исто као што је Посидије урадио. Он је у *Преиспитивања* назначио време и у којим околностима је свако дело било написано. Све ове информације Посидије је искористио у састављању каталога. Тако

да постоји добар разлог за мишљење, да је каталог који је саставио Посидије заснован на Августиновом систему каталогизације својих дела.

Организација библиотеке

Нема пуно података о организацији црквене библиотеке у Хипону. Зна се да то није била јавна библиотека. Њене фондове користили су углавном клирици који су помагали Августину у епископској резиденцији. Зна се да је уз Августиново допуштење дозвољено да се направи препис неког списка, а о позајмљивању списка нема помена. Иначе, Августин је установио правило о позајмљивању списка из манастирских библиотека, које гласи овако:

„(...) сви они који су на дужностима, да ли у магацину, или у вешерају, или у библиотеци, треба да служе својим сестрама без гунђања.“

Нека се рукописи издају у одређен сат сваког дана, и свако ко буде питао за њихово коришћење у неки други сат, неће их добити.“

У библиотеци су се понекад израђивале копије, углавном Августинових дела, некоме који их је наручио на свој захтев и трошак или некој важној личности на поклон. Набавна политика библиотеке заснивала се на добијању списка на поклон и позајмљивањем

списа, који су се после израђене копије, враћали власнику. Када се податак о израђивању копија за попуњавање фонда и њихово умножавање (некоме за новац а некоме на поклон) уклопи са Августиновом навиком да саставља своја дела диктирајући стенографијама, ствара се наговештај о постојању скрипторијума и многобрojних вештих стенографа и преписивача који су асистирали у библиотеци.

Судбина библиотеке

Постојање овако једне добро опремљене и организоване библиотеке, није била уобичајена појава, поготово у неком провинцијалном граду као што је Хипон. Највећа заслуга за њену репутацију међу ранохришћанским библиотекама припада Августиновој књижевној продуктивности и његовој жељи за знањем. Библиотека није била уништена у вандалској инвазији 431. године, али о њеној судбини не зна се ништа. Знајући да ће Вандали уништити културне тековине града, међу које спада и црквена библиотека, Августин је својим тестаментом хтео да књиге остави у сигурне руке. Због тога што је књиге предао онима који су знали да их сачувају за будуће генерације, ми данас имамо јасну слику о његовом животу и раду. Само мали број његових дела није сачуван, што показује да је његова молба у тестаменту услишена.

Наставак из претходног броја

– Осам векова Милешеве –

Нови Јоасаф

Живорад Јанковић

Јоасаф са духовним оцем Варлаамом осликан је над игуманским столом у Манастиру Студеници и у милешевској припрати међу великим монасима пустиняцима, затим и по другим манастирима, као у Хиландару, Грачаници, Богородици Љевишкој... Јоасаф у време Саве на представа- ма носи венац (Студеница, Милешева), а у петнаестом веку куполасту капу (Грачаница, Пећка Патријаршија).

Посебно интересовање показивао је Сава према индијском принципу Јоасафи, чији живот је описан у византijском делу и много личи на Савин. Види се то већ из текста на свицима које држе ови светитељи на фресци у Студеници: „Чедо Јоасафе, остави пропадљиво царство и примивши крст, пођи за Христом... Све ово оставих и идем за Владиком Христом да нађем жељено“. Питање о присуству повести о Варлааму и Јоасафи код Срба у средњем веку има два нивоа: њихово присуство у зидном сликарству, а потом и у области старе српске књижевности. Већ насловом се говори да је оно у вези са Светим Савом Освећеним: „Ово души корисно писање у коме је живопис свагда достојних спомињања и божаствених Варлаама и Јоасафа пренесе часни и добродетљни муж Манастира Светога Саве монах Јован из унутрашњости епископске земље, зване Индије, у Свети Град.“ Према фрескама Манастира Студенице, где су ова два светитеља приказана, види се да је то дело монаху Сави већ тада било познато. Претпоставља се да том времену припада и први превод на српско-словенски.

Поред тога што су приказани већ у Студеници, њихов живот има утицај и при настанку Хиландарске повеље великог жупана Стефана Првовенчаног, што се види из једноставног поређења.

Према Житију, изглед небеског простора у коме се Јоасаф нашао има обележје раја: „А они беху на неком великом пољу украшеном красним и веома мирисним цветовима, где виде дрвета свакојака, различита и красна, са мно-

штвом неких непознатих и дивних плодова, који беху слатки и привлачни за додир. А лишће тог дрвећа весело шумеше покрећући се радосно неким танким ветром и испуштајући ненасити миомирис. Под таквим дрвећем стајају престоли од чистог злата и драгог камења и бисера, сјајно начињени, који испуштају зраке, и постеље златне, застрте различитом прекривком и превазилаžeћи лепотом објављену светлост. По средини течаху чисте и веома блиставе воде веселећи његов поглед.“

Ову представу из Јоасафовог Житија српски владар-писац Стефан Првовенчани додатно обогаћује увођењем звучних доживљаја са песмом птица, међу којима се једна истиче и символише брата Саву: „...Угледа издалека равну ливаду, красну изгледом, лепу створењем, а усрд ње стајаше дрво дивно, округласто гранама, густо лишћем, преукрашено цветовима и пуно плода, пријатан мирис испуштајући. А усрд дрвета угнездила се беше птица слатко-гласна, кротка у седењу, тиха у песма-ма, весела у цвркутању, јасна у шаптању, једна од мудрих птица љубави и слатко његово дете, које је некада мени везом рођења брат, звани Сава монах, који сеђаше у дрвету, то јест на Светој Гори, неућутним гласом, високим громом, јасним звуком, мењајући прелепе и прекрасне гласове, и необичне песме певајући. Тај глас уђе у уши прекрасног и дивног господина ми Светога Симеона, часнога старца. Њој и остале птице, које на доњим гранама сеђају, слатком њеном гласу својим гласовима весело помагају.“

Мотив постоји и у Житију Симеона Немање од Саве: „И достигавши ливаду покоја, међу дрвета красна, узрастом и плодовима на којима појају слатке птице, где слушавши поживе миран и неметежан и богоугодан живот, и правоверјем добро укоренивши се и светло сијајући као дрво дивно стајаше у пристаништу добром... Јер заиста зажеле и почину (Немања) на красној ливади, на којој појаје птица, мењајући гласом, наслаживаше се са пет премудрих чула: гледањем, слушањем, мириром, гласањем и моловањем птице.“

Рукописна традиција овог дела код Срба представља просек „у више праваца“ виђен у животу неког књижевног списа. Сачувано је десетак преписа од којих су четири настала на Светој Гори. Најстарији сачувани потиче из 1340, а затим новији преписи „равномерно“ се јављају кроз цело време осамнаестог века, па чак и кроз најмање познати период наше историје између 1459. и 1557. године. Затим, рукописи су распоређени на целом српском простору.

Кад се размишља о рецепцији овог дела код Срба, онда она делује поразно у односу на српске писце. Повест о Варлааму и Јоасафи је обимно дело, тако да код Срба нема ниједног домаћег списа који би га величином надмашао. И док је овај преведени спис сачуван у десетак преписа, дотле су дела домаћих писаца, сем неколико изузетака, сачувана у приближном просеку од три до четири преписа.

Један од преписа потиче од писара Аверкија, чије дело је и једини сачувани препис Студеничког типика и Жи-

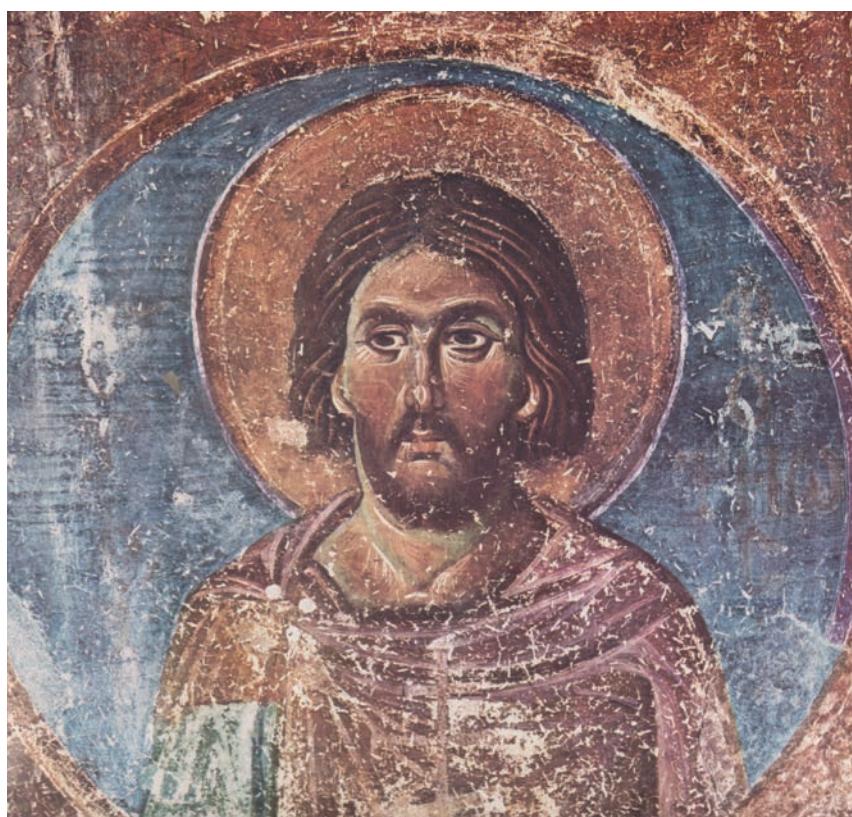
тија Симеона Немање од Светога Саве (1619). Аверкије је познат као врло савестан делатник. Остао је податак да је при раду у трагању за што бољим текстом користио и по седам предложака. Треба ли овом приликом подсећати да он не ради у слободној српској држави, већ у време ропства.

И овај спис дели судбину осталих српских књига. Током векова, доспева у стране збирке, па тако српске књиге постају познате под називима „бечки“, „петроградски“, „софијски“, „прашки“ рукопис...

Тако судбина појединих старих рукописа овог дела ствара многе асоцијације – житомислићки је нестао заједно са Манастиром почетком Другог светског рата; препис из Манастира Гомирја доспео је у Загреб; крушедолски је такође доживео „прекрштавање“, јер је преко Загреба где се налазио током Другог светског рата доспео у београдску збирку; нестанак Народне библиотеке у огњу фашистичких бомби није тада једина ломача српске књиге, иако је нажалост највећа у Европи. Небројена су места где је све током стварања Хитлеровог новог поретка страдала српска културна баштина.

Поменути најстарији рукопис из 1340. године припада Манастиру Дечанима. Био је оштећен већ пре средине петнаестог века, кад је „крпљен“, накнадним уношењем несталих делова текста.

Јоасаф са духовним оцем Варлаамом осликан је над игуманским столом у Манастиру Студеници и у милешевској припрати међу великим монасима пустиняцима, затим и по другим манастирима, као у Хиландару, Грчаници, Богородици Јевишишкој... Јоасаф у време Саве на представама носи венац (Студеница, Милешева), а у петнаестом веку куполасту капу (Грчаница, Пећка Патријаршија). Ни он није избегао процесу „осавремењивања“ представе. То не значи да је опада интерес за спис о Варлааму и Јоасафи, који је прво преведен код Срба, да би потом стигао и до Русије, као што је било и са *Лествицом* Јована Лествичника, *Поученијама* изабраним цариградског патријарха Филојеа Кокина, као и преводом *Синаксара* са стиховима (*Стишиној иролоја*). Тако је заслугом руских преписивача дошло до тога да се број преписа дела о Варлааму и Јоасафи код Словена пење на неколико стотина. Српски превод у Ру-

Попрсје Светог мученика Фотија, фреска из наоса Манастира Милешеве

сију доспева уходаним путевима преко Свете Горе и Цариграда.

Знања о овом делу споро су стицана. Пошто је за његов настанак коришћено Свето Писмо, а потом и списи појединачних црквених отаца (Јована Лествичника, Григорија Ниског, Ђакона Агапита, Григорија Неокесаријског, Василија Кесаријског, Григорија Назијанзина, Максима Исповедника, Немесија, Јована Дамаскина...). Стога се дugo ве-роловало да овај спис и потиче од Јована Дамаскина и првобитно је био издат под његовим именом пре 150 година у чувеној едицији Миња. Најобимнији део унет у Житије Варлаама и Јоасафа преузет је из Апологије атинског филолога Аристина из другог века. Неки аутори су у овом спису гледали роман, против чега је одлучно био Димитрије Богдановић, пошто по њему назив роман је „сасвим ван жанровског система византијске поетике“. Према томе што га користе оба Немањина сина у својим списима, и то у првом делу свог живота, на самом почетку тринаестог века, с разлогом се претпоставља да је оно већ тад било преведено и да је било „лектира“ младих принчева на српском двору.

О утицају овог Житија на Саву сазна-ло се пуних сто година касније. О томе

сведочи Архиепископ Данило Други (1324-1337), као писац Житија краља Милутина у зборнику *Живоши краљева и архиепископа српских*: „Ево сам у старости мојих дана, но, Господе цару векова, дај ми слузи Твоме по срцу моме мужа света и праведна, који ће ме водити до краја, страх Твој примивши, и држати га у моме малаксалом срцу, као што си даровао на просвећење душе многочасном Јоасафу преподобнога оца Варлаама, који га просвети разумном светлошћу и одагна од душе његове велику таму помрачења и усади страх Божји у многоразумном срцу његову, да чини добро пред Господом; и као господину светом моме прародитељу првовенчаном краљу Стефану телороднога брата просвећнику српској земљи кир-Саву; јер он светим својим молитвама и себи и њему исходи небеско царство; такође, Господе, Твојим милосрђем и родитељу моме даровао си телороднога брата, који управља престо Твој светитељства и који му је држао духовна правила, и оба нађоше небеско царство. И мени даруј Господе, по Твојој милости и по мојој про-зби Твога угодног мужа, да и мени буде Тобом брат и просвећеник и наставник души мојој.“

(настапак у идућем броју)

Завршна изложба радова Високе школе – Академије Српске Православне Цркве за уметност и конзервацију

Икона – проповед у бојама

Студенти Високе школе – Академије Српске Православне Цркве за уметност и конзервацију током године више пута презентују своје радове. Њихову завршну изложбу радова, поводом које смо се нашли у просторијама ове високошколске установе, ове године отворио је и благословио Његова Светост Патријарх српски Иринеј. Сватјејши је том приликом нагласио да студенти из године у годину постижу све боље резултате. Декан школе,protoјереј-ставрофор проф. др Радомир Поповић говорио је о тематским и пригодним изложбама где студенти показују јавности шта су током школске године научили и савладали. „Ове године смо имали неколико запажених и великих поставки. Једна од значајнијих била је за време Великог поста у Темишвару, у Румунији, у тамошњој нашој црквој општини. Она је била веома посрећена. Другу изложбу смо имали у Зајечару, у оквиру Манифестације Феликс Ромулјана, као подсећање на доба цара Константина Великог и на догађаје који су претходили ономе што зовемо Миланским едиктом. Изложба је веома добро одјекнула у том делу Србије. Видела ју је публика у Неготину и у неколико места у Источној Србији. Била је тематска, садржајем је оживела предконстантиновски период и Константиново доба јер је била утемељена на ономе што зовемо историја хришћанске културе. Тим поводом одржан је и научни скуп на отвореном простору“.

Висока школа-Академија СПЦ за уметност и конзервацију постоји осамнаест година. Блаженопочивши Владика Данило Крстић је њен оснивач. Садашњи декан, прота Радомир, од оснивања учествује у раду ове академске установе и сматра да свака Црква мора имати школе овакве врсте: „јер какве имамо богомольје и иконе таква нам је вера“. Академија није у склопу Београдског Универзитета, самостална је. Финансира се од школарине студената. Тим новцем она подмирује трошкове режија, даје хонораре професорима и ради на рестаурацији иконостаса. Министарство вера најбоље студенте награђује стипендијама. Студенти Академије имају право на мензу и смештај у студентским домовима, попут њихових колега са БУ.

За разлику од већине факултета где се пријемни испити за нову генерацију студената одржавају управо ових дана, Висока школа – Академија Српске Православне Цркве за уметност и конзервацију прима бруцоше у другој половини септембра. Како нам је др Радомир Поповић рекао, они то раде због специфичног квалификационог испита и да би избегли јунско-јулску еуфорију. Ученици

ће полагати пријемни испит који се састоји из три дела: цртања, сликања и веронауке, односно катехизиса. Стручна комисија састављена од еминентних и признатих професора, познатих културној јавности, процениће знање, умеће и таленат будућих студената. Да би се што боље и темељније припремили, ученици су током школске године могли да иду на припремну наставу.

Академија има акредитован наставни програм по свим стандардима Министарства просвете Републике Србије. Докторске студије не постоје, али мастер одлично функционише, тако да велики број студената са других академија долази на ову високообразовну школу где се брзо уклапају у њен образовни профил. Академија има јаку и чврсту сарадњу са Православно-богословским факултетом (у чијем је саставу била до 2004. године), као и са другим богословским факултетима широм хришћанског света. „Са Грцима имамо одличну сарадњу, са Румунима такође, са Русима посебно. Више студената из наведених земаља је дипломирало код нас. Чак је и једна Немица завршила овде. Ми имамо конзистентан и целовит наставни програм. Он је теолошко-уметнички. Сваке јесени имамо Научни међународни скуп чији смо ми домаћини. Гостује велики број наших и страних професора. На пример, јесенас је предавање одржao проф. Шнајдер са Академије Св. Владимир, као и професори из Бирмингема и Санкт Петербурга“ – рекао нам је професор Радомир Поповић.

Оца Радомира смо питали да ли студенти у свом стваралаштву имају уметничку слободу да се лично изразе: „Икона није само копија, она је и стваралаштво. Она почива на реалној основи, или она је и нешто друго. Велики иконописац је онај који успе да наслика духовну страну онога кога слика. Добијамо лик који је оплемењен и продуховљен. Ми зnamо за стандардан Христов лик, али зnamо и за Хиландарског Христа: ту су црте тела исте али постоје варијанте које се разликују и које добро уочавају они који познају нашу историју иконе, било да је то V, X или XV век. Свет иконе је чудесан и креативан. Можемо закључити да српска икона на први поглед делује укочено, да нема византијску дубину, за разлику од западне, тзв. религиозне уметности, коју не можемо назвати иконом. Ако тражимо икону, православље се препознаје по иконама. И протестанти и римокатолици воле да виде православну икону.“

Академија је спој духовног и уметничког. Зашто би она била прави избор за талентованог младог човека у данашње време, одговор нам је дао декан, др Радомир Поповић: „Студент ће се у нашој школи, пре свега, научити преданој вери кроз икону, јер икона сублимира у себи све што Црква јесте и све што човек јесте. Иконе су преображенi људски ликови који су реални а који су истовремено инострани. Оно што заиста импонује нашим студентима, што их одваја од свих других уметника, јесте управо то. Ми настојимо да сачувамо со вере и светлост вере, да се не изгубимо у разним уметничким правцима и школама. Да останемо своји, верни вери и преданују. Да учимо веру која спасава и да је проповедамо линијама и бојама јер Икона је – проповед у бојама“, рекао је protoјереј-ставрофор Радомир Поповић.

Марина Марић

Скуп о утицају Цркве на друштвени развој и економију

Конференција „Религија и економија. Регионални развој и верски туризам“

У Београду је, у организацији Хришћанског културног центра, а под покровитељством Министарства економије и регионалног развоја Владе Републике Србије, 24. јуна ове године одржана конференција „Економија и религија. Регионални развој и верски туризам“.

У првом делу конференције, након уводног излагања београдског надбискупа Станислава Хочевара, одржана су предавања проф. др Бориса Беговића, др Бошка Мијатовића и теолога Антона Араса. У изложеним радовима нагласак је био на економским аспектима, те су обрађене теме које се баве односом религије тј. хришћанства и економије. Разматрани су односи религије и привредног раста (теоријска страна), хришћански и економски поглед на камате, те однос светске економске кризе и хришћанства. Такође је разматрано и унапређивање верског туризма у контексту регионалног развоја, као и утицај верског туризма на промене у ходочасничким местима.

Други део скупа био је посвећен могућностима верског туризма у Србији у склопу припрема за обележавање 1700. година од Миланског едикта. У овом делу изнети су реферати доц. др Давора Џалта, археолога Боре Димитријевића, мр Игора Стаменковића и мр Драгане Радисављевић Ђипаризовић. Учесници су имали прилике да чују мишљења на теме: православље и друштвени развој, као и одговоре на питања да ли је верски туризам шанса или заблуда. Било је речи и о савременим токовима у религијском туризму у свету и могућностима на Балкану, те о мотивацијама за мешовита ходочашћа. Изнето је мишљење да је, с обзиром да постоји узлазни тренд у одласку младих на религијска путовања, потребно да се направи документ са препорукама држави и Цркви о могућностима овог вида туризма, те да се упркос организационим проблемима, не треба бојати јер „ће светиња увек остати светиња“ (Стаменковић).

Поједина излагања су пратиле веома живе дискусије. Тема православља и друштвеног развоја, односно положаја Православне Цркве у друштву дотакнута је у више наврата. Тако су изнети ставови да СПЦ у последња два века није негативно делова-

ла на економски живот земље, јер је Србија од Милошевог доба изразито секуларна држава, у којој Црква није имала неку велику институционално-формалну улогу, нити утицај на одлуке које се доносе (Мијатовић). Такође се могло чути „да је СПЦ исувише мало укључена у друштвена питања“ (помоћни сиромашнима, образовање, здравствена заштита), па је то имало за питање и то „да ли би формулисање социјалне доктрине поспешило укључивање Цркве у ове послове или не“ (Беговић). У том смислу, из

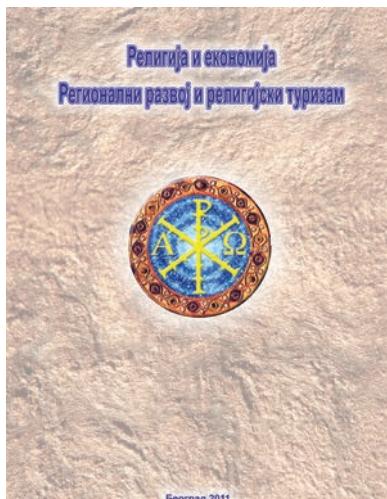
нето је као упитно мишљење да ли социјална доктрина сама по себи доноси неки болјитак, јер „имамо чињење добра, однос према другом, који има своју метафизичку основу, али има и своју практичну манифестију којој није потребна нека кодификација“, као и да „такви документи секуларизују Цркву“, те да друштво треба секуларизовати, али не и Цркву (Џалто).

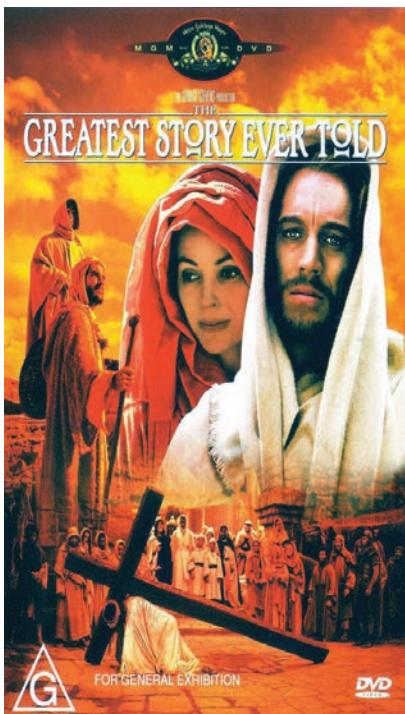
На крају је, упркос сагласју да верски туризам даје могућности за побољшање регионалног развоја и чињеници да је држава уложила напор на унапређењу представљања Србије на туристичкој мапи Европе, критикована некоординација државних органа и непрофесионалност. Посебно је наглашено да се институционално, на свим нивоима државне управе,

не ради доволно на обележавању јубилеја, као и неспособност да се и овај догађај искористи за промену слике о нашој земљи. Као илустрација тога, наведено је да не постоји ниједан путоказ који обавештава туристе да је Ниш родни град цара Константина.

Још треба рећи да је организатор конференције најавио издавање Зборника са изложеним рефератима, те ће заинтересовани имати прилику да их прочитају у целости. Уз то је, као скроман допринос Хришћанског културног центра, прослави јубилеја доношења Миланског едикта представљена и изложба икона и религијских радова на тему „Свети цар Константин и царица Јелена“, са идејом да иста гостује у што више европских престоница у наредне две године.

Тексис и фошо:
Данко Старахинић

Филмови о Исусу Христу

Највећа икад испричана прича

Ирина Радосављевић

(*The Greatest Story Ever Told*) – 1965. г. – четврочасовна епска прича о животу и страдању Исуса Христа у режији америчког режисера Џорџа Стивенса

Фilm „Највећа икад испричана прича“ заснован је на новели Фултона Аурслера, новинара и писца, написаној након његовог боравка у Светој Земљи. Под утиском тог путовања, баптиста по рођењу и дугогодишњи агностик, Аурслер се са читавом породицом окренуо вери, пришао Римокатоличкој Цркви и потом одлучио да напише причу о Исусу Христу која би била подједнако занимљива као и приче које су се у наставцима објављивале у популарним часописима. Био је запањен сазнањем колико мало људи, заправо, знају о Христу и пожелео да на приступачан начин, приближи личност Исуса Христа савременим читаоцима. Новела је стекла велику популарност.

Почетак стварања филма

Права на екранизацију откупило је 20th Century Fox, убрзо након што је 1949. године новела објављена, али филм није снимљен. Тек 1958. године, амерички редитељ Џорџ Стивенс, познат по својим филмовима „Место под сунцем“ (1951), добитник Оскара за режију, „Шејн“ (1953), „Див“ (1956), који је награђен још једним Оскаром

и „Дневник Ане Франк“ (1959), започео је рад на „Највећој икад испричаној причи“ као продуцент, режисер и косценарија. Сценарио је писан две године, а француски уметник Андре Жирард, који је, између остalog, био познат по својим религиозним сликама и осликовању неколико цркава у Њујорку, био је ангажован да припреми преко три стотине слика које ће бити коришћене као предлошки за снимање. Стивенс се предао изучавању Јеванђеља, а организован је и његов сусрет са папом Јованом XXIII у Ватикану.

Збуњујућа сценографија Дивљег запада

У основи филма јесу јеванђеља, посебно Јованово, али су присутна многа одступања, већим делом утемељена на неписаној традицији и црквеном предању. Марија Магдалена се представља као проститутка, Јосиф из Аритматеје и Никодим као чланови Синедриона; међу мудрацима са Истока, који се поклањају малом Христу, присутан је и црнац из Африке; Сатана се појављује током целог тока филма. Иако је првобитно желео да снима на аутентичним ло-

кацијама у Светој Земљи, Стивенс се на крају определио за југозапад Америке – Аризону, Калифорнију, Неваду, Јуту и Колорадо.

На несрећу, то се није показало као најбоље решење, јер су ти предели били добро познати публици, посебно америчкој, те су уздијање Јерусалима међу кланцима и литицима Дивљег запада и крштавање на реци Колорадо били помало збуњујући. Сценографија позната из вестерн филмовима је, рецимо, довела до тога да долазак римских војника који треба да ухвате Јована Крститеља, кога посматрају са узвишице, створи атмосферу ишчекивања индијанског напада. Узгряд, Стивенс је првобитно заиста ангажовао локалне Навахо Индијанце да глуме римске војнике, али је одустао због њихове неубедљивости, те су их заменили кадети из школе за резервне официре.

Глумачка подела и камео улоге

За улогу Исуса Христа, Стивенс је изabrao шведског глумца Макса фон Сидова, једног од омиљених глумача шведског режисера Ингмара Bergмана, који до тада није снимao филмове

Иако амбициозан подухват у који је уложено веома много новца, филм Џорџа Стивенса о Христовом животу је доживео неуспех. Остао је, можда неправедно, највише упамћен по камео улоги Џона Вејна као римског легионара.

на енглеском језику и који је америчкој публици био готово непознат. Желео је глумца чији лик није оптерећен асоцијацијама на друге филмове или непримереним понашањем. Христос у интерпретацији изузетног Макса фон Сидова је узвишен и достојанствен, али помало без топлине, далек и неприступачан. По речима једног критичара, изгледа као да је управо сишао са неке религиозне разгледнице, делује нестварно, као да није човек од крви и меса. За остале улоге ангажован је велики број познатих глумаца – Чарлтон Хестон за улогу Јована Крститеља, Тели Савалас за улогу Понтија Пилата, Керол Бејкер за улогу Веронике, Сидни Поатје за Симона Киринејског, Пет Бун за анђела на Христовом гробу, Џон Вејн за римског легионара под крстом итд. Фilm је остао запамћен по мноштву камео улога (кратка појављивања познатих личности) које су одиграла најпознатија имена Холивуда тог времена. Ипак, то се испоставило као велики промашај. Појава познатих ликова је оцењена као диверзија извршена на атмосферу филма и као кобна по уверљивост филмске приче. Најупечатљивији пример је сцена Христовог распећа у којој Исус на кр-

сту мелодраматично и споро изговара речи: „Оче, у руке Твоје предајем дух свој“, уз пратњу хора, виолина и звука кише, да би се изненада у кадру појавио, први и једини пут, Џон Вејн као римски легионар који неубедљиво изговара речи: „Заиста, овај човек беше Син Божији“. На жалост, „Највећа икад испричана прича“ се највише памти управо по овој сцени.

Садржај фильма

Када је филм, после дуго времена завршен, трајао је 4 сата и 20 минута. Премијерно је приказан у Њу Јорку, 1965. године. „Највећа икад испричана прича“ обухватила је најважније догађаје из Христовог живота. Почиње рођењем Исуса Христа, да би се наставила крштењем на Јордану, призывањем првих Христових ученика, његовим беседама и чудима, и на крају, страдањем, Распећем и Ваксрењем. Јован Крститељ је енергичан и робусан, прикази Христових чуда не стављају нагласак на Христа, већ на оног који се исцељује (мало је другачије у сцени Лазаревог ваксрења која приказује Христов бол за мртвим Лазаром), Јудина крвица је ублажена у односу на Јеванђеља,

Тајна вечера неодољиво подсећа на Леонардову чувену слику, сцена Распећа је лишена натурализма и избегнуто је приказивање превише крви. Најупечатљивији елементи филма су брижљиво изведене композиције, на тренутке, задивљујућа фотографија, посебно пејзажа, и драматична игра светlostи и сенке по узору на ренесансне мајсторе.

Критика

Након приказивања, утисци су били различити. Критика је углавном била нездовољна, указујући на већ поменуте недостатке, а они мало дрскији су филм прогласили досадним, глупим, чак, смешним. Иако је, може бити, критика била превише оштра према делу Џорџа Стивенса, филм, на жалост, није успео да привуче пажњу публике па је завршио са губицима, не успевши да у целини покрије ни трошкове снимања. Неуспех овог филма утицао је на потпуно опадање интересовања за стварање библијских епова, тако да је морало да прође неколико деценија да би се поново појавио филм о Исусу Христу.

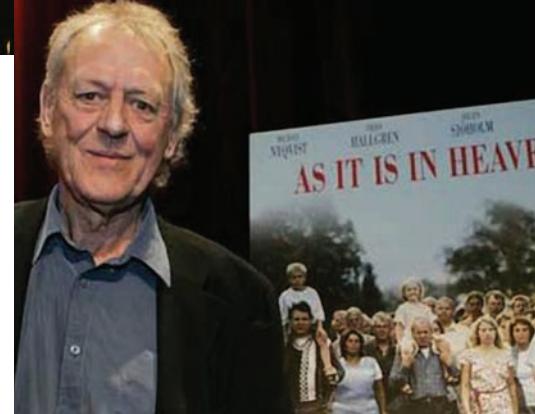
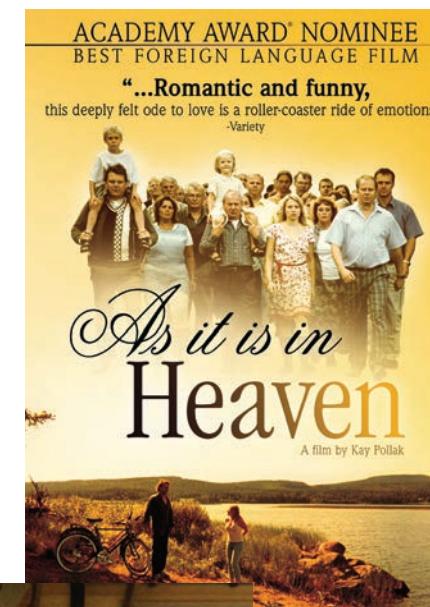
Музика, филм и духовност

Сага о хармонији

Како што је на небу

Режија: Кеј Полак

Земља: Шведска 2004.

Улоге: Михаел Никвист, Хелен Сјохолм,
Фрида Халгрен, Ингела Олсон

Филм *Како што је на небу* (Som I Himmel), шведског режисера Кеја Полака (Деције осирво 1980.), ушао је у историју кинематографије пошто је 2004. године номинован у свим категоријама Златне бубе (званичне награде Шведске Академије) а да није добио ниједну награду. Публика га је прихватала постепено у Шведској, Холандији и Немачкој а у Сиднеју је од 2006. пројектован 103 недеље, што представља несвакидашњи рекорд.

Главни актери су Лена (Фрида Халгрен), Ингер (Ингела Олсон), Габриела (Хелен Сјохолм) и Данијел (Михаел Никвист), познати међународни диригент чија је жеља да створи дело које ће отворити срца људи. После срчаног удара одлази у провинцију, у Норланд, место где је провео најраније детињство и за кога га везују ружне успомене због злостављања од стране вршијака. На позив пастора Стига (Никлас Фалк) приhvата да се брине о локалном парохијском хору и тако започиње ова необична прича о обичним људима.

Кроз идеју о стварању савршене музике, филм *Како што је на Небу* дочараја смисао хармоније на хо-

листички начин. Диригент поставља темеље свог рада са парохијским хором на идеји да музика већ постоји, да вибрira свуда око нас и да треба само да је узмемо. Музика је за Данијела нешто што је везано за ослушкивање, што долази изнутра, што помаже у созерцању смисла живота, односа међу људима, приhvатања и поштовања другог и другачијег. Суочавајући се са навикама сеоског света, диригент схвата да је хармонија подвиг заједништва а не његова лична инспирација. Рађа се посебан однос диригента са члановима хора и они почињу да чују једни друге. Фilm прати предивна музика Стефана Нилсона, посебно нумера *Песма за Габријелу* коју пева Хелен Сјохолм, позната шведска певачица. Као и у причи из филма сви његови ствараоци су открили хармонију заједничког стварања.

Сцена свечане хале фестивала у Инсбруку доноси нешто сасвим ново, небеску хармонију композиције *Како што је на небу* у којој спонтано учествују сви: чланови свих хорова на фестивалу, без партитура или ге-

нералне пробе. Данијел доживљава још један срчани напад и проводи последње тренутке свог живота, слушајући своје дело кроз звучнике јавне просторије. Умире са осмехом на лицу са осећајем духовног испуњења и катарзе ствараоца који је испунио животну жељу. Завршна сцена у којој Данијел Дарјуш трчи у сусрет малом Данијелу из детињства представља приhvataње смисла његовог живота али и живота сваког диригента: да се створи непоновљива музика која ће отворити срца људи и да је љубав коју је остварио са члановима хора потврди смисла сопственог живота.

Свесијеник Миодраг Андрић

Из старог Православља

Новац – душегубац

Вечне истине које се налазе у Светом писму, увек ће имати своју вредност и Син Божији, Господ наш Исус Христос, остаје недостижни Учитељ вере и морала кроз векове. Зато благо онима који слушају речи Божије и труде се да живе по њима. Они су и у оскудици са мало задовољни, и у тешкоћама прибрани, и у болести трпељиви.

Тамо где нису допирали зраци јеванђелске светlostи, где се расло и развијало без довољног уплива вере и Цркве, најчешће се сусрећу хладноћа, себичност, охолост и друге мане. Такви људи не могу бити друкчији стога, што им је њихов лични интерес – главни циљ, а новац – њихов главни идол коме се кланају и коме служе. Све остало је споредно, па и међусобни односи у коме преовлађује хладноћа, мржња и грабо искоришћавање. Они се Бога сећају једино када хуле на његово Свето име. Ту, у вређању светиње, најчешће треба тражити узрок свију њихових рђавих поступака, као и узрок њихове несрће. Но, човек мора неком служити. Ако неће Богу, он ће мамону, то јест, таштини, сујети, профиту, динару. Ево једног очигледног примера.

У једном србијанском селу настала је изненада преоријентација у занимању становника. Дотле сиромашно, планинско село Котраже, чији су житељи са муком обрађивали мале парцеле, секли шуму и кришом у планини правили ћумур, од једном се прочуло као велики произвођач кромпира. Неки страни инжењери саопштили су им да њихова земља веома плодна за одгајање кромпира. Приступили су покушајима и изненадили се великим приносу. Сада зарађују милијоне, проширују старе и зидају нове куће, купују телевизоре и фиће. Омађивани вагонима првокласног кромпира и хрпом новца који за њега добијају, људи су и несвесно постали његови поклоници. И што више зарађују – све се више кланају златном телету, које је изненада изронило пред њих у виду огромног кромпира, чији поједини примерци достижу и до један килограм тежине. Променили су се. Напустили су старе навике и обичаје и прихватили нове, заборављајући да се без ослањања на старе, добре темеље, без поузданог морала у себи, не може далеко стићи. Јер материјално благо, макар оно било и већих размера, без одговарајућих душевних и моралних квалитета, не вреди много, не траје дugo и уместо да усрећи, новац може да упропasti човека. И тако се и у овом примеру, ко зна по који пут, понавља стара истина да је често „новац – душегубац“.

Један отреситији сељак из Котраже изјавио је новинарима:

– Вала, ко што се некад славио свети Никола и Свети Аранђео, треба ми, сељаци, из овог села да славимо кромпир. До-

несе нам срећу у кући. (Илустрисана политика“бр. 455, стр. 4 – 5, из 1967).

Да видимо пратиоце те „среће“. Са богаћењем, почеле су, као печурке после кише, да ничу у селу кафане са музиком и певачицама. Добар део зараде остане ту, у задимљеној простирији, оде на пиће, чашћење и песму. И док жене, незадовољне, проклињу кафане и певачице, пијани мужеви им довикују:

– Ђутите жене, певачице доносе срећу!

Коме сад да верујемо? Да ли оном првом који је рекао да се кромпиру треба клањати, јер Он доноси срећу, или другом, који вели да срећу доносе певачице? Ни једном, ни другом! Срећу Бог даје човеку, као што му даје и живот, и

здравље и све што му је потребно, јер је он наш највећи Дародавац свију блага. Светитељима и угодницима треба се клањати, свеће прислуживати и Богу се молити, а клањање кромпиру је – идолопоклонство, које се противи 2. заповести Божјој. Сва земаљска храна је дар Божији, као што је и Сунце дар неба, као што су и киша и роса такође Његов благослов. За све то Богу треба да благодаримо, Њему да се молимо. Среће нема без Божијег благословља. Ако смо у миру са Богом и са људима, ако нам је савест чиста, ако себи немамо ништа да пребацимо, – онда смо и срећни. Тога треба да су свесни и Котражани и сви ми, који живимо од од рада руку својих. Скоро свака намирница има и свога непријатеља, па и кромпир има кромпирову златицу, која га уништава. Не треба бити горд и уображен, јер све што лако дође, може лако и да оде. После родних и плодних година, пуних изобиља, често настају неродне године, праћене оскудицом и немаштином.

Зато се не треба заваравати привременим успесима и не изневеравати свог највећег Пријатеља-Бога. „Држимо се нових путева и старих пријатеља“, – вели наш народ.

Будимо довољно духовно будни и опрезни, да нас како Сотона не омађива профитом и зарадом, увуче у грех и порок, а напусти тек онда, када будемо потпуно у његовој власти, изгубљени и беспомоћни.

Није срећа ни у житу, ни у кромпиру, већ у душевном миру. А душевни мир је дар Божји, који добијамо по заслуги. Тешко нама ако заратимо са Створитељем својим, ако се супротставимо Божјој вољи, и почнемо да живимо искључиво по својој, људској вољи и жељи. Ко се Бога сећа, њега прати срећа, права, истинска и постојана. Дај нам, Боже, такву срећу!

Хаџи Урош Јованкин

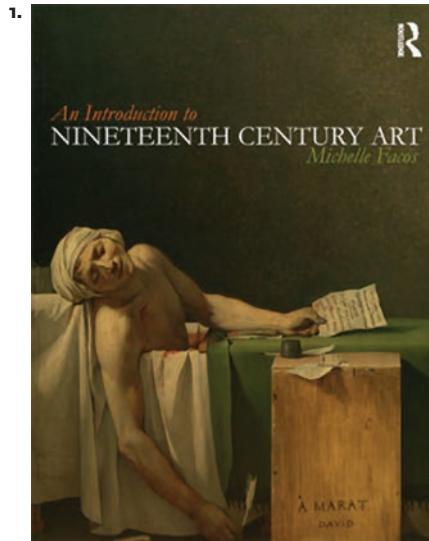
Православље – новине Српске патријаршије, година I, број 9, Београд, 17. август 1967, страна 3.

**„Сеоба Срба“
Паје Јовановића у
историји светске умет-
ности**

Протеклог месеца је светској јавности представљена књига „Увод у уметност деветнаестог века“ (An Introduction to Nineteenth-Century Art) једног од водећих светских стручњака на овом пољу, америчке професорке Мишел Факос (Michelle Facos).

Књига се појавила у издању престижног Routledge издавача.

На нешто више од 400 страна проф. Факос истражује доминантне токове и појаве у историји уметности деветнаестог века. Оно што ову књигу чини важном није само системизовање различитих тенденција, уметничких дела и аутора, већ и регионални и проблемски приступ питањима уметности овог периода. Проф. Факос истражује друштвене околности које су утицале на иконо-

графију и стил уметности, укус као и интелектуална стремљења у култури тог доба. У 14 поглавља колико књига садржи, читалац се може упознати са разноврсном проблематиком: од начина на који је уметност артикулисала историјске прилике и револуције, преко установљавања нових институција уметности и друштва које до тада нису постојале или су постојале на другачији начин, до односа уметности и природног амбијента, проблема колонијализма, империјализма и оријентализма као важних чинилаца модерног друштва и културе, појаве

фотографије и њеног односа према ликовним уметностима, односа индивидуализма и колективизма, руралног и урбаног амбијента и њихових утицаја на формирање модерне културе и уметности. Иако су проблеми којима се аторка бави веома сложени, они су изнети на органски начин, изузетно добро поткрепљени у изворима, стручној литератури и темељном ширем разумевању историје идеја и интелектуалних токова овог периода. Сви наведени феномени су од значаја за контекстуализацију и разумевање уметности деветнаестог века и њен утицај на касније токове. Изузетно искуство проф. Факос као предавача и истраживача, обезбедило је да, и поред широког спектра тема кроз чију призму се посматра уметност деветнаестог века, излагање буде компактно и методолошки беспрекорно.

Посебан значај ове књиге када се говори о нашој уметности се састоји у томе што је међу општи преглед светске историје уметности овог периода уврштена и слика Паје Јовановића „Сеобе Срба“ која се иначе налази у згради Патријаршије у Београду. Анализа српске уметности кроз призму „Сеобе“ Паје Јовановића је понуђена читаоцу у оквиру истраживања односа уметности и рађања националног идентитета као типично деветнаестовековних појава. У том контексту је проф. Факос дала преглед прилика у Француској, Русији, Србији, Пољској, Финској и Мађарској.

Аторка даје кратак приказ каријере Паје Јовановића и успехе које је имао на студијама и касније са својим сликама у лондонским галеријама Валис и Түш. Сама „Сеоба“ је настала као поруџбина Патријарха Георгија Бранковића за миленијумску изложбу у Будимпешти 1896. године, којом је обележавано 1000 година постојања Угарске монархије.

Сеоба је предвођена Патријархом Арсенијем III Јовановићем (чији лик заправо представља портрет Патријарха Бранковића), који у руци држи позив цара Леополда I Србима да се насле на територији Аустро-угарске монархије. Позив је упућен као награда за српску храброст, пожртвованост и лојалност бечком двору. Идеја Патријарха Бранковића је била да се покаже како Срби долазе на територију Аустро-угарског царства не као избеглице већ као поносан народ, коме и сам бечки цар указује поштовање за њихов допринос у борби против Турака.

Јовановић заправо прави својеврстан парадни портрет српског друштва. Он представља све друштвене слојеве, сељаке, војнике, аристократију, свештенство... Слика је требало да сведочи, како својом иконографијом и стилом, тако и својим монументалним димензијама (580 x 380 см) о трагичној и славној прошлости, као и о значају стицања независности 1878. године.

Доводећи у везу прилике како социјалне тако и уметничке у Србији 19. века са онима у остатку Европе,

3- Протојереј-ставрофор
Драгомир
Убипариповић

1. Увод у историју уметности деветнаестог века (насловна страна)
2. Паја Јовановић, Сеоба Срба, 1896.
3. проф. др Мишел Факос (Michelle Facos)

проф. Факос показује изузетно познавање историје на Балканским просторима, укључујући и историју Срба.

Проф. Факос је у склопу припрема за публиковање ове своје књиге имала прилику и да лично види „Сеобу Срба“ у згради Патријаршије, љубазношћу г. Владимира Радовановића, садашњег директора музеја Српске Православне Цркве.

Значај уврштавања прилика на нашим просторима у један општи преглед светске уметности 19. века је веома велики, имајући у виду да наша уметност новијег времена није била на адекватан начин пропраћена у светским оквирима нити је њен значај уочен и детаљније обрађен у литератури ван наших простора. Овим се отварају врата за ново вредновање наше уметности у односу на токове у другим деловима Европе и света као и за сагледавање међусобних утицаја и веза које су одувек постојале између токова уметности и културе на нашим просторима и онима на западу Европе и, касније, на територији северне Америке.

Мишел Факос је редовни професор историје уметности на Индијана универзитету у Блумингтону (САД). У току своје богате каријере добијала је нека од најзначајнијих стручних признања за свој рад као и престижне истраживачке стипендије како у Сједињеним државама тако и у Европи. Поред својих истраживања на пољу уметности деветнаестог и двадесетог века, проф. Факос је и изузетан интелектуалац, који веома критички сагледава не само историјско-уметничке процесе него и историјска, друштвена, политичка и религиозна дешавања и њихову везу са културним стваралаштвом.

гр Давор Чалић

Ратни дневник сарајевског свештеника

Дневник живота Цркве и личних доживљаја током рата у Сарајеву 1992. године

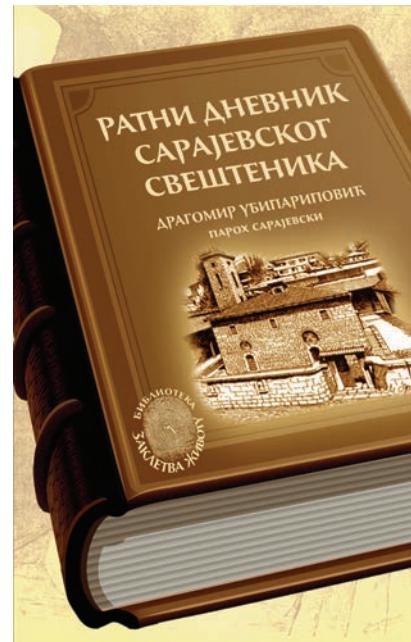
Стари Бановци, Београд :
Бернар, 2011; 345 стр.

Памћење је човеку другаја домовина.
Иво Андрић

У издању Бернара из Београда објављена је књига некадашњег пароха сарајевског, а данас архијерејског намесника врачарско-гроочанског Драгомира Убипариповића *Ратни дневник сарајевског свештеника*. Није ни мало случајно што се ова књига појавила у Страсној седмици, јер има управо ту симболику док нас води кроз драматичне догађаје у Сарајеву након избијања ратних сукоба у Босни и Херцеговини.

О. Драгомир, тадашњи свештеник Старе цркве у Сарајеву, вредно је записивао оно што је било у видокругу његовог живота и рада у раздобљу од 5. априла до 23. августа 1992. године. *Дневници* прате дешавања у његовој парохији, и у самом граду, остављајући сведочанство будућим поколењима, историчарима и свима онима који буду намеравали да ближе упознају живот и страдања сарајевских Срба.

Ова књига је сведочење младог свештеника који је остао са својим народом на ветрометини ратних до-гађања. Стешњен између две стране, отац Драгомир је био дубоко свестан свог положаја и положаја повереног му народа. На свакој страници његовог *Дневника* сусрећемо се са жртвеним и самопрегорним радом, пре свега свакодневним и непрекинутим богослужбеним животом у двема сарајевским црквама, Старој и Саборној, као и у пословима око очувања црквене имовине. Видимо човека који несебично брине за своју паству и пружа помоћ, најчешће реч утеше,

јер та је реч била потребнија од хлеба, али и човека који је тако осетљив на пројаву добра без обзира од кога оно долазило. *Дневник* нас упознаје са личном храброшћу овог човека, његовим достојанственим лицом приликом хапшења и затварања, његовом проницљивошћу и одлучношћу која нарочито долази до изражавају у сусретима са тадашњим муслиманским председником Изетбеговићем и осталим утицајним државним и градским званичницима које је молио да помогну да се спречи репресија према сарајевским Србима и да се сачувају светиње. Сагледавамо у књизи и драму једног човека који јововски трпи сва збивања ратног хаоса и кошмаре са непоколебљивом надом у Божије провиђење и милосрђе, али и човека који се често у бесаним ноћима са сузом у оку пита: *Зашто и откуда ова страдања?* Распртран између своје породице која је измештена у Србију и народа који је остао у Сарајеву, о. Драгомир надилази све своје људске дилеме и слабости са великим вером и дубоком свешћу о свом позиву и свештеничкој заклетви над живим Јеванђељем. Ово сведочење ће свакако бити од велике користи свештенству указујући му на његову истинску и једино могућу улогу која се огледа у пожртвованом служењу Богу и роду целог свог живота и у крстоносном прихватању судбине свога народа, без обзира у каквим се тешким и страдалним околностима нађе.

Драјан Шиљкуш

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

ДЕЛФИ Изложба посвећена Византији

У Европском културном центру у Делфију у току су припреме за годишњи Међународни симпозион посвећен византијском периоду. У центру пажње ће бити изложба „Богослужење и храмови након пада Цариграда, из колекције Музеја Бенаки“, коју је 28. јуна свечано отворио Патријарх константинопољски Вартоломеј.

По први пут је изложено више од 66 верских предмета, укључујући иконе и литургијске сасуде из периода од 15. до 19. века. Изложени експонати приказују различите путеве стваралаштва којим су ишли ствараоци богослужбених утвари и верских предмета, који су живели у различитим областима за време распада Византијског Царства.

На овом научном Симпозиону свој допринос ће дати бројни водећи историчари и византологи из Грчке и иностранства. Симпозион ће се одржати у конференцијској сали Европског културног центра у Делфију од 8. до 10. јула. Приликом отварања и затварања Симпозиона наступаће византијски хор „Идимелон“ као и чувени појац Ликургос Ангелопулос са грчким византијским хором.

У исто време ће група професора из Бразила и Португалије присуствовати низу предавања на тему античког грчког језика и културе. Ови семинари, који се овог лета одржавају по десети пут, почеће 17. а завршиће се 27. јула.

РУСИЈА Реформа литургијског језика

Руска Православна Црква припрема реформу свог литургијског језика, а најрт документа о улози црквенословенског језика у савременом животу Цркве достављен је свим епархијама и доступан је на интернету.

„Црквенословенски језик је веома важно средство за очување јединства и пре-

дања у Цркви. Међутим, с друге стране, разумевање литургијских текстова написаних на црквенословенском језику може бити поједностављено“ – изјавио је Архимандрит Кирил, заменик директора Црквеног одбора за образовање.

„Предложено је да сложеније речи из црквенословенског језика буду замењене једноставнијим из истог језика, и да реченична конструкција буде поједностављена... Општа тежња је да порука коју Црква преноси савременом свету буде транспарентнија и разумљивија“, додао је он.

Предвиђено је да се нпр. црквенословенска реч „живот“, која у црквенословенском језику и значи „живот“, али значи и „стомак“ у савременом руском језику, замени руском речју „жизнь“, а да се неке грчке речи замене својим руским еквивалентима.

Црквенословенски језик који се данас користи у богослужењима потиче од старословенског језика који су развили Св. Ћирило и Методије у 9. веку. Изговор и ортографија старијег језика су у њему прерадјени, а неке речи су замењене новијим речима.

РУМУНИЈА Поново освећена Црква Св. Димитрија

Његова Светост, Патријарх Румунске Православне Цркве Данило, поново је осветио православну цркву у Букурешту, у општини Колетина, посвећену великомученику Димитрију. Овај догађај је уследио након обнове цркве, и изнутра и споља, која је трајала читавих 12 година. Затим је Патријарх уз присуство бројних свештеника и ђакона и на хиладе верника служио Свету Литургију.

У беседи којом се обратио присутним верницима, Његова Светост Патријарх Данило је говорио о значају празника недеље Свих Светих: „Св. Максим Исповедник је у седмом веку рекао да је лубав стање срца које Бога воли више од било ког другог бића на овом свету. Стога су свети они који воле Бога...“ Он је такође нагласио и значај живота у светости: „Светост је дар Божији, она је само присуство Свете Тројице у животу човековом кроз благодат Духа Светога. Њу

не можемо сачинити или купити већ једино можемо примити кроз понизну молитву и борбу против себичности наших страсти“.

ВАРШАВА

Пољска спашава избегле хришћане

Пољска је одобрила азил за 16 хришћана који су средином јуна са пољским министром за спољне послове Радеком Сикорским долетели из Туниса. Министар је напоменуо да се ради о шест одраслих особа и десеторо деце који су „политичке избеглице“ из Еритреје и Нигерије, и да је њихов нормалан живот нарушен након немира у Северној Африци. Црквене вође у Еритреји наводе да многи беже од прогона, јер је у Еритреји више од 1500 хришћана лишено слободе због своје вероисповести.

Одређене групе које се залажу за људска права кажу да број хришћана који су смештени по разним полицијским и војним затворима у Еритреји можда премашује и 3000. Од 2002. године су у Еритреји званично дозвољене само Еритрејска Православна Црква, Лутеранска Црква, Римокатоличка Црква и исламске групе, но црквене вође ових традиционалних хришћанских деноминација се и даље жале на верску дискриминацију.

КРИТ

Сусрет римокатолика и православних

У древном грчком граду Ретимнону на западној обали Крита од 14. до 18. јуна одржан је екуменски сусрет представника Римокатоличке и Православне Цркве. Овом састанку су, између осталих, присуствовали кардинал Курт Кох, председник папског Савета за хришћанско јединство, и Митрополит Иларион Алфејев. Главни циљ овог састанка је било формулисање новог, заједничког документа на тему „Улога епископа Рима у општењу Цркве током првог миленијума“, који би заменио претходни „Критски документ“ који су неке Православне Цркве одбациле.

ОКСФОРД

Конференција о патристичким студијама

У периоду од 9. до 11. августа на Универзитету у Оксфорду ће се одржати XVI Међународна конференција посвећена светооточким студијама, чија ће тема бити „Светитељ Истока и Запада: мисао Максима Исповедника у источној и западној хри-

шћанској теологији". Центар за теологију и философију ће тако савременом богословљу представити нови увид у богословље Св. Максима Исповедника. Циљ семинара ће бити да се размотре све оне теме у теологији Св. Максима Исповедника које би допринеле даљем екуменском дијалогу између источног и западног хришћанства. Сваки део семинара ће трајати два и по сата и њиме ће бити покривене четири области: *Прихваћање и утицај, Антиројалија, Духовност и философија и Мешава физика*. Разјашњавање теолошких ставова би такође могло да допринесе признавању чињенице да источно и западно хришћанско предање имају доста тога заједничког. Међу предавачима ће бити и Архиепископ кантеберијски Рован Вилијамс, Митрополит диклијски Калист Вер, Ендрју Лaut, Дејвид Бредшо, Торстејн Толефсен и мно-ги други угледни теолози Истока и Запада.

УКРАЈИНА

Објављен превод Светог Писма на украјински

Украјинска Кућа Светог Писма је отворена 21. јуна у Кијеву, и тим поводом је објављено четврто комплетно издање Светог Писма на украјинском језику. Овим догађајем је обележена двадесетогодишњица постојања Украјинског библијског друштва (УБТ), које је међуконфесионална организација чији су чланови и православни и римокатолици и протестанти.

„Отварање Украјинске Куће Светог Писма ће бити добро за све“, рекао је Високопреосвећени Митрофан, Архиепископ Биле Цркве и Бохуслава Украјинске Православне Цркве Московске Патријаршије. „Циљ нам је да привучемо пажњу јавности, да охрабримо људе да у свом свакодневном животу примене вредности које Свето Писмо проповеда и да тиме учествујемо у духовном узрастању нашег друштва“, додао је Архиепископ.

Председник УБТ-а, Хригориј Комендант, објављивање четвртог комплетног превода Светог Писма на украјински језик назива кључним догађајем двадесетогодишње активности ове организације. Он сматра да овај превод, којем је требало скоро двадесет година да угледа светлост дана, испуњава захтеве времена у којем је објављен. Свето Писмо је превео доктор теологије, уважени библиста Рафаило Турконијак. Радна група која је такође учествовала у овом преводу је обухватала и специјалисте за древне језике, филологе

и теологе, представнике различитих хришћанских конфесија. Турконијак каже да овај превод представља превод словенског канона, јер су претходни преводи припадали јеврејском канону или канону Римокатоличке Цркве, и да је ово први пут да на украјински језик буду преведене оне књиге које припадају словенском Светом Писму.

НИКАРАГВА

Конференција о расизму

Црквене вође са америчког континента и Кариба се састају у Манаѓви, главном граду Никарагве, како би разговарали о расизму и изазовима које он представља за цркве и екуменске организације. Ову Конференцију организује Светски Савез Цркава, заједно са Јужноамеричким Савезом Цркава.

Др Ролф Малунгे из Бразила је отворио прву групну дебату представивши стварност расизма у Бразилу, у којем је у последњих неколико година страдало на хиљаде углавном млађих људи. „Страда више црнаца него белих људи, и многи од њих су страдали од руке полиције... Расизам се не види само у насиљу већ и у могућностима. У Бразилу студира много више белаца него црнаца... И поставља се питање шта ми треба да урадимо. Јер ми нисмо, као цркве, припремљени да се бавимо расизмом. У Бразилу, рецимо, не постоје богословске школе на којима се изучава питање етничког порекла или расизма“, рекао је он.

Велечасни Алфредо Цојнер, регионални секретар Јужноамеричког Савеза Цркава за Средњу Америку и организатор овог догађаја, каже да овај скуп представља размену искустава међу људима из Цркве који се свакодневно суочавају са расизмом, и износи да постоји свест о расистичким ставовима, понашањима и праксама у читавом овом региону. Он је на крају истакао да цркве треба да се удруже у борби против расизма.

ИЗРАЕЛ

Цркве у Светој Земљи протестују због пореза

Поглавари хришћанских цркава у Израелу су изразили своју забринутост због нових промена које се односе на опорезивање црквеног имања.

Иако претходне измене пореског система нису биле примењене, израелска Влада не криje своју намеру да отпочне са опорезивањем некретнина различитих цркава. Порез ће се такође односити и на празне цркве.

Невзванична група хришћанских цркава „Црквени поглавари Свете Земље и Јерусалима“ у свом саопштењу за јавност упозорила је на озбиљне последице примене овог пројекта. Међу поглаварима цркава из Јерусалима који образују ово тело налазе се православни Патријарх Јерусалимске Патријаршије, јерменски патријарх, латински патријарх и великодостојници других хришћанских цркава.

РИМ

Откривене иконе из трећег века

Папска Комисија за свештену археологију, која је одговорна за очување древних гробница и других предмета материјалне културе, недавно је јавности представила крипту из трећег века која је припадала римској породици Аурелија.

Рафаела Ђулијани, археолог Комисије, каже да је на сликама које су пронађене у овој крипти представљен живот породице Аурелија и да се из њих може закључити да се радило о имућној породици у чијем су власништву биле многе виле. Сцене су надахнуте Хомеровим песмама, нарочито причом о Одисеју.

У протеклих десет година, тим археолога рестаурира ову крипту која је датирана на трећи век нове ере, а откривена је тек 1919. године. Према речима тима археолога који ради на овом локалитету, ова крипта пружа значајан увид у живот породице Аурелија као и у прелаз из паганизма у хришћанство.

Монсињор Ђованни Кару, секретар Комисије, наглашава да су ове фреске важне јер представљају почетак преласка из паганизма у хришћанство. Оне су на неки начин углавном класичне паганске фреске – или садрже неке елементе хришћанских фресака и приказа.

Фабрицио Бисконти, директор археолошког тима, каже да је целокупна крипта украсена фрескама које су рестауриране коришћењем ласерске технологије. Том методом је откривена и једна до сада непозната сцена на којој је приказана прва Аурелија како тутује за двојицом своје браће.

У ВИНКОВЦИМА Прослава Духова

Храмовна и црквена слава винковачке парохије Силазак Светог Духа на апостоле прослављена је у новоизграђеном, а сада и врло лепо опремљеном и украсеном, Храму у Винковцима где се окупило велики број верника. Храм је добио резбарени иконостас, са два реда икона и Распећем на врху, као и уметнички, у мермеру израђен Часни престо, на четири стилизована стуба. Пре Свете Литургије, винковчанка др Драгана Тасев, офтальмолог из Београда, донела је и поклонила Храму велики дрвени Часни крст, са сликаним распећем, који је она донела са ходочашћа у Свету Земљу. Празничну Свету Литургију саборно су служила тројица свештеника:protoјереј-ставрофор Душан Колунцић, protoјереј Предраг Азап и протонамесник Миљен Илић. У наставку Литургије служено је духовско вечерње, на коме су верници, клечећи и слушајући молитве, плели венце од свеже покошене траве. Трократни опход око Храма, уз милозвучно брујање звона и певање духовског тропара, привлачило је пажњу пролазника. Стјало се на све четири стране Храма, читана су зачала из Јеванђеља, а свештеници су кропили освећеном водом у правцу града, храма, верног народа и околних житних поља, молећи се за верни хришћански народ. Сви који су били на овогодишњој Храмовој слави у Винковцима понели су незaborавне утиске, како на лепоту Храма, молитвеност Свете Литургије, тако и на трпезу љубави под великим шатором.

Протојереј-ставрофор Д. Колунцић

КОД КЛАДОВА Литије после шездесет година

Након шездесет година, мештани Петровог Села, на обронцима плани-

не Мироч, чији су се преци из Црне Горе доселили у ове крајеве пре више од века и по, организовали су Свечану Литију, у част заветне славе Духови.

Овој свечаности, у центру Петровог Села, присуствовало је неколико стотина мештана и гостију из свих градова Тимочке Крајине, али и Вршца, Беле Цркве, Крагујевца, Ниша и Београда.

У улози госта, али и домаћина био је и седамдесетдводогодишњи Благоје Ристовић, доктор физичке хемије из Београда, у пензији, коме је остварен давнашњи, дечачки сан. У поновно оживљавање давно прекинутог обичаја, Благоје је, заједно са неколицином својих пријатеља, уложио пуних 15 година.

— Литије су у част наше заветне славе Духови организоване до пре шездесет година, а када је то престало, мени је било 12 година и имао сам утисак да је нешто насиљно отргнуто из мог детињства. Саборно и световно окупљање као ово, израња из дубине српског бића, као исконска потреба за сусретањем и заједничким збором и договором — каже др Благоје Ристовић.

Свечену Литију претходила је Литургија коју су код заветне иконе, подигнуте прошле године, у центру Петровог Села, служили кладовски свештеник Драган Ивановић и Дејан Пајић, архијерејски намесник кључки.

Петрово Село је једино село у Тимочкој Крајини које нема цркву. Од прошле године, у центру села подигнута је заветна икона, пред којом је ове године одржана Литургија.

Текст и фото:
Живојин Р. Драшић

УАРХИЕПИСКОПИЈИ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКОЈ Хуманиитрани концерт

У име Патријарха српског Иринеја, Његово Преосвештенство викарни Епископ хвостански Г. Атанасије присуствовао је 24. јуна у задужбини

Илије Милосављевића хуманитарном концерту фолклорне групе из индонежанске провинције Аћех пострадале у цунамију 2004. године.

У току музичко-плесног перформанса Аћех у Србији групе *Sanggar Cut Nzag Dhien*, а у организацији Његове Екселенције Семуела Самсона, амбасадора Републике Индонезије у Србији, прикупљена су средства за пострадале од земљотреса у Краљеву и Јапану.

На крају богатог и динамичног двосатног програма, прикупљена средстава амбасадор Индонезије је уручено амбасадору Јапана и представнику Црвеног крста Србије.

Духовске свечаности на Калемегдану

И ове године поводом великог црквног празника силаска Светога Духа на апостоле, од 9. до 14. јуна одржане су Духовске вечери са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. У освештаном и прелепом амбијенту Београдске тврђаве, испред Цркве Свете Петке у богатом културно-уметничком програму духовног и културног садржаја, представило се преко четири стотине учесника са српског или других културних простора.

Програм прве вечери је озваничен личним присуством Његове Светости Патријарха Иринеја, који је том приликом одржао празничну беседу којом нас је поучио и благословио. У име свештенства Капеле Свете Петке и Цркве Ружице присутне је поздравио старешина храмова протојереј-ставрофор др Радомир Поповић. У име стваралаца говорила је Љиљана Хабјановић Ђуровић на тему „И икона је дар Педесетнице“. Представили су се и првакиња београдске опере Јадранка Јовановић и драмски уметник Небојша Дугалић, као и мешовити хор „Србадија“ из Бијељине са диригентом госпођом Десанком Тракиловић и „Дечији хор“ „Првог београдског певачког друштва“ под вођством Емилије Милићин.

Друге вечериprotoјереј др Љубивоје Стојановић беседио је о Крсној жртви у светлу Духова. Драмски уметник Александар Дунин извео је монодраму Милована Витезовића.

У суботу, у претпразништво Духова, бројној публици обратио се protoјереј-стравофор Саво Јовић веома надахнутом беседом. Поред осталих, те вечери наступио је и кантautor Николај са две духовне баладе, као и посебни гости – певачко друштво „Миленијум“ из Риминија са диригентом Гујом Вилмађи који су изводили композиције из раног хришћанског периода византијског и раноримског натпева.

Лице празника Духова је, као и ранијих програмских година, било посвећено деци. Програм је осмишљен у сарадњи са „Пријатељима деце Београда“ и београдским основним школама као носиоцима признања из културно-уметничких области, а узело је учешћа око стотинак деце. Програм су осмислили Александар Лазовић и Славка Грујићић.

Наступили су и дечји песници Васка Јукић Марјановић, Добрица Ерић, Божидар Пешев, Благоје Рогач и Радислав Јовић. Посебан гост програма била је Даница Радојчић Нина, представник Србије на Евросонту.

Исте вечери одржан је концерт хора „Српског певачког друштва – Јединство“ из Бањалуке са диригентом Немањом Савићем. Беседила је академик Зорица Арсић Мандарић, а своје песме је читao и Драган Дамјановић, генерални секретар „Српске краљевске асоцијација академика иноватора и научника“ (СКАИН).

На Духовски понедељак програм се одвијао у здању Коларчеве задужбине. Музичко дело „Од страсне недеље до Духова“ Митрополита Илариона Алфредјева извели су мешовити хор „Српског певачког друштва – Јединство“ из Бањалуке, камерни гудачки оркестар Средње музичке школе „Владо Милошевић“ из Бањалуке, „Певачко друштво – Станковић“ при Цркви Ружици и Светој Петки, гудачки оркестар музичке школе „Коста Манојловић“ из Земуна и солисти Биљана Солдо, Маја Мијатовић, Игор Аризановић и Драгољуб Бајић. У улози јеванђелисте наступио је драмски уметник Љубивоје Тадић. Диригент је био Небојша Цвијановић.

Духовске вечери завршене су у уторак концертом мешовитог хора „Ви-

ват“ из руског града Нижњег Новгорода који су одушевили присутне својим репертоаром и умећем. У наставку програма је узео учешће и хор „Свети Владика Николај Српски“ при Цркви Свете Петке из Нове Пазове са диригентом Тамаром Пајдић, док су у драмском делу програма учествовали дипломирани студенти Академије „Слобомир“ из Бијељине у класи Љиљане Благојевић.

Организациони одбор захваљује се свим посетиоцима Духовских вечери. Такође захваљује се и свим учесницима, који су у програму учествовали без материјалних потраживања и тако потврдили једну од порука Духова, да је човеку дато да би највредније поделио са другима.

*За Организациони одбор:
protoјереј-стравофор др Драгомир
Сандо и Љиљана Хабјановић Ђуровић*

У РОГАТИЦИ **Помен за 6000 српских жртава**

У Старом Броду, 15-ак километара кањоном Дрине испод Вишеграда, у суботу, 18. јуна, одржан је помен за 6 000 Срба које су у прољеће 1942. године пострадали, те освештани темељи, крст и звона капеле чија је градња почела у мају прошле године.

Чин освећења обавио је свештеник Милорад Љубинац, архијерејски замјеник Његовог Високопреосвештенства Митрополита дабробосанског Г. Николаја, уз саслужење шест свештеника Митрополије дабробосанске.

На иницијативу Митрополита Николаја у Старом Броду је 2008. године подигнут споменик и одржан први помен недужно страдалим Србима.

Извор: Митрополија дабробосанска

У ВАЉЕВУ **Ходочашће за ћаке и родитеље**

Половином јуна у ваљевској Епархији Манастире Ђелије, Лелић и Јољања, посетили су ћаци и родитељи, ОШ „Свети Сава“ из Београда. Пред-

водио их је директор школе Дејан Станковић са Предрагом Обрадовић, вероучитељем и Наталијом Коцев, директором „Канцеларије Међународног Фонда Јединства православних народа“ у Београду. У школи „Свети Сава“, Фонд има „Руски деџији културни клуб“. У организацији овог клуба и школе „Св. Сава“, ради се на зближавању породице. И управо кроз верску наставу, а у сарадњи вероучитеља, учитеља и директора школе, организовано је ово мало ходочашће за ћаке и родитеље. У свим манастирима су топло примљени и по старој српској традицији угожењи, а у Манастиру Јовања приређен је и ручак.

Ђакон Саша Ђурђевић

Освећење Цркве у Дугој Ријеци

На празник Силаска Св. Духа на Апостоле, Митрополит загребачко-љубљански Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Свете Тројице у Дугој Ријеци уз саслужењеprotoјереја-стравофора Илије Кајаџића пароха, јереја Ђорђа Филиповића, Далибара Петковића и ћакона Бранимира Јокића. Пре почетка Свете Литургије обављен је чин малог освећења обновљеног Храма у Дугој Ријеци. После вечерњег богослужења обављен је опход око Храма, освећено је славско жито и пресечен је славски колач. У својој беседи Митрополит Јован је говорио на тему празника (Духова) и о обнови Храма, а на крају је црквене одборнике одликовао архијерејском Граматом. По одласку из Дуге Ријеке, Митрополит Јован је обишао манастирску цркву у Манастиру Лепавина где су у току радови на подном грејању.

*Извор: Митрополија
загребачко-љубљанска*

КОСОВО И МЕТОХИЈА

Видовдан

Након Свете Архијерејске Литургије, коју је служио Његова Светост Патријарх српски Иринеј уз саслужење преосвећене господе епископа: врањског Пахомија и рашко-призренског Теодосија и 30 свештенослужитеља из више епархија Српске Православне Цркве, Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски Теодосије и министар за Косово и Метохију Го-ран Богдановић доделили су признања мајкама са четворо и више деце: златни и сребрни орден „Мајка девет Југовића“. Златни орден ове је године припао Радованки Костић из села Јујац код Новог Пазара која је родила седморо деце. Мајкама са више од четворо деце ове године додељена је и новчана помоћ од по 10 хиљада динара за свако дете. Новчане награде и ордene ове је године добило преко 20 мајки. Једна од њих је и Биљана Антонијевић из Новог Пазара. Она је родила четворо деце и у изјави КИМ радију каже да је тешко опстати у овом времену. „Награда ми много значи, посебно што ми је једно дете рођено на Видовдан. Велика је ствар добити признање и од државе и од Цркве“, рекла је Антонијевићева.

Извор: Епархија рашко-призренска

АУСТРАЛИЈА

Одржана Видовданска академија

У недељу, 19. јуна 2011. године, у великом амфитеатру зграде Сер Џон Кленси, Универзитета Новог Јужног Велса, одржана је друга Видовданска академија коју заједнички организују све наше школе из Сиднеја, Волонгонга и Канбера. Учествовало је скоро три стотине малишана из тринаест школа.

Вече је почело Видовданском беседом састављеном из белешки чувеног проте Илије Булована, првог српског пастира на овим просторима. Наставило се сјајним извођењима музичких, хорских, рецитаторских наступа који су се један за другим ређали пуна два сата. – од најозбиљнијих порука попут „Немањиног завештања језика“ Милета Медића, преко стихова Светог Владике Николаја Охридског и Жичког као

Саопштење за јавност Епархије зворничко-тузланске

23. јун 2011. г.

Поводом оптужби Бојана Јовановића, „бившег ћакона“, на рачун Његовог Преосвештенства Епископа зворничко-тузланског Господина Василија, изјављујемо следеће:

Трач-портали и жута штампа нису место на којем се суди, а поготову пресуђује, било ком грађанину, а вальда у грађане спадају и епископи сваке Цркве, па и Српске Православне Цркве. Ко год себе сматра оштећеним или угроженим, правду тражи на суду, а не у оним медијима који живе хранећи се скандалима и трачевима.

Ко је у датом случају оштећена и угрожена страна, да ли је то Бојан Јовановић или Владика Василије, знаће се послије судске пресуде, у догледној будућности. Све дотле, свака пашквила и оптужница ове врсте није ништа друго до непровјерена, злонамјерна и клеветничка гласина.

Из Канцеларије Епископа зворничко-тузланског

Извор: Епархија зворничко-тузланска

и српских народних песама и умотворина, па до сцена попут чувених „Десет љутих гусара“ Љубивоја Рашумовића и „Капетана Џона Пиплфокса“ Душка Радовића.

На крају програма учесницима и гостима обратио се и Преосвештени Владика аустралијско-новозеландски Г. Иринеј, захваљујући се организаторима, уваженим гостима на челу са в.д. генералним конзулом Републике Србије, Јасмином Пекмезовић, наставницима, вероучитељима, родитељима и другима. Посебну захвалност Владика Иринеј упутио је учесницима, још једном понављајући да „ако нам наши најмлађи нису најважнија садашњост, онда никада неће бити ни наша будућност“.

Преосвештени Владика Иринеј, који се недавно вратио са Светог Архијерејског Сабора на коме је потврђен нови Устав Митрополије аустралијско-новозеландске, нагласио је како је ово прва званична приредба нове Митрополије. „Ово је друга академија коју смо посветили Видовдану, али је историјска јер више нема ни једне ни друге Епархије већ је на њиховом месту заблистала нова Митрополија

аустралијско-новозеландска Српске Православне Цркве и ово је прва званична приредба те нове Митрополије“ изјавио је Епископ Митрополије аустралијско-новозеландске Г. Иринеј.

На крају вечери сви учесници, заједно са публиком, отпевали су Химну Светом Сави.

Извор: Епархија аустралијско-новозеландска

У ШВЕДСКОЈ

Посета Еп. Милутину Епархији британско-скандинавској

Његово Преосвештенство Епископ ваљевски Милутин, посетио је по благослову Његове Светости Патријарха српског Иринеја, а на позив Његовог Преосвештенства Епископа британско-скандинавског Доситеја, Епархију британско-скандинавску.

Посета Његовог Преосвештенства Шведској иницирана је једним посебним, али и вишеструким поводом. Наиме, на дан оданија Свете Педесетнице и Светог Доротеја и преподобног Петра Коришког, Епископ Милутин је заједно са домаћином Епископом Доситејем и

представником Румунског Патријархата у Шведској, Његовим Преосвештенством Макаријем, Епископом северноевропским, служио Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Свете Тројице надомак малог градића Бороса око 60 километара источно од Гетербурга. Манастир је том приликом обележавао своју прву деценију постојања.

Евхаристијско сабрање у овој светој обитељи било је пан-ортодоксалног карактера. Поред Архијереја Српске Цркве и свештенослужитеља протојереја Велише Васића и јерођакона Силуана (Мракића), служио је и представник Румунског Патријархата Епископ Макарије, а и представници других помесних Цркава: свештеници из братске Руске Православне Цркве: јереј Александар Пискунов, парох РПЦ у Вестеросу и јереј Николај Свјаченко из Петровграда, предавач Основног богословља на Православном институту у Петровграду. Саслуживао је и јереј Хоратио, парох Румунске Православне Цркве у Боросу, као и игуман Свето-Тројицке обитељи Архимандрит Доротеј (Форстер) и његов сабрат Архимандрит Габријел – оба шведског порекла. Присуствовао је и представник Финске Православне Цркве монах Виктор из Манастира Нови Варлам.

На Литургији је певао руски хор као и грчки писалтисти из Гетербурга и Бороса. Литургија је служена на: црквенословенском, српском, грчком, шведском и румунском језику. Овом светом сабрању присуствовали су верни различитих националности, али једне вере и духа. То су били: Швеђани, Срби, Руси, Грци, Грузини, Финци, Румуни и Либанци.

Епископ Милутин је овом приликом даровао Свето-Тројицу обитељ честицом моштију Светог Владике Николаја Велимировића. Ово необич-

но, али свакако природно пан-православно искуство радости се продужило и после Свете Литургије трпезом љубави.

јерођакон Силуан

У ГРЧКОЈ

17. „Павлија“ у Верији

На Светој Архијерејској Литургији служеној 26. јуна 2011. године у граду Науса, у Митрополији Верије, Наусе и Кампаније, у присуству представника свих Православних Цркава, званично су у диптих светитеља убројани мученици за веру пострадали у освети Турака над православним живљем Наусе због њиховог бунта 1822. године.

После Литургије, у Културном центру Верије започео је 17. међународни симпозион „Павлија“ са темом: „Духовно очинство“.

Ове године представник Српске Православне Цркве на „Павлији“ је Његово Блаженство Архиепископ охридски и Митрополит скопски Г. Јован.

Извор: Охридска Архијепископија

У БЕЧУ

Примопредаја Епархије аустријско-швајцарске

У Храму Ваксрења Христовог у Бечу, 26. јуна, служена је Света Архијерејска Литургија којом је, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа бачког Господина Иринеја, свештенства и многоbroјног верног народа новоосноване Епархије аустријско-швајцарске, началствовао Његово Преосвештенство Епископ средњевропски Господин Константин.

После Свете Литургије, Епископ Константин је прочитао одлуке Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве о оснивању Епархије аустријско-швајцарске, којом ће до избора новог епархијског Архијереја администрирати Епископ бачки Господин Иринеј.

Епископ Иринеј је сабранима на Светој Евхаристији пренео архијериски поздрав Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја и Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве.

После вечерњег богослужења, у просторијама Цркве Светог Саве у Бечу, одржана је седница на којој су Епископи потписали документ о примопредаји нове Епархије.

Извор: Епархија бачка

У ХРВАТСКОЈ

Молитвено сећање на пострадале у Јадовну

Под отвореним небом над Шарановом јамом у Јадовну, 26. јуна 2011. г. Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим, уз саслужење свештенства и монаштва Епископије горњокарловачке, началствовао је Светом Архијерејском Литургијом, а потом и параклосом свим убијеним православним Србима у јамама Јадовна и на другим стратиштима у Хрватској.

Светој Литургији је присуствовао велики број верника који су пристигли из свих крајева Хрватске, Србије и Републике Српске да одају почаст и да се помоле за душе невино убијених. Многи, који су посетили логор Јадовно овде су изгубили неког свог сродника. Међу таквима је и Председник Републике Србије г. Борис Тадић, који је са мајком посетио највеће стратиште Срба у Лици.

У Јадовну је од маја до августа 1941. године, за 132 дана постојања логора, убијено више од 40.000 људи, од којих су 38.000 Срби. Шаранова јама је само једна од 32 јаме на Велебиту у које су бацане жртве логора који је имао своје испоставе и у заливима Метајна и Слане на острву Пагу, где су лешеви жена и деце бацани у море. Логор Јадовно основале су власти нацистичке творевине Независне државе Хрватске (НДХ), на планини Велебит, у Лици, убрзо по оснивању НДХ 1941. године.

Јадовно је, уз Јасеновац, било највеће усташко губилиште у Другом светском рату. Меморијални центар, подигнут десетак година после Другог светског рата на месту логора Јадовно, девастиран је почетком деведесетих.

Извор: Епархија горњокарловачка

Десетогодишњица упокојења Епископа шумадијског Саве

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, на дан (17. јуна 2011), када се пре једне деценије упокојио Епископ шумадијски Сава Вуковић (1977 - 2001), служио је у Саборном крагујевачком храму Свету Литургију и паразост свом предходнику на кatedри Епископа шумадијских. Колико је овај врли Архијереј учинио за нашу Свету Цркву и Епархију на којој је пастирствовао, подсетио је у својој беседи након одслуженог паразоста његов наследник Владика Јован, указујући колико је одговорна и крстоносна епископска служба. О животу и раду Владике Саве најбоље нам говори време у којем је он живео и делао као неуморни трудбеник Господњи. А време које нам долази још више ће показати каквог смо Архијереја имали. Владика Сава је био човек Цркве, и сав свој живот посветио је Цркви. Храбро је сведочио Христа не само речима него првенствено својим делима, и као та квог га је Бог наградио многобројним талентима. Његов научни рад на пољу Историје Српске Цркве и пољу Литургије, и дан данас представља непроцењив допринос хришћанској науци, рекао је Владика Јован.

За дописног члана Српске академије наука и уметности Епископ др Сава (Вуковић) изабран је 1997. године. Стални члан Матице српске постаје 1995. године. Поред тога што је учествовао у формирању азбучника, допуни литературе новим изворима, редиговању припремљених одредница, сам је написао око девет стотина биографија. Одричући се ауторских и уредничких хонорара, уписао се у ред Матичних добровора.

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве на редовном заседању 2001. године

одликовао је Епископа др Саву орденом Светог Саве I степена поводом четрдесетогодишњице архијерејске службе, у знак признања за четрдесетогодишње самопре горно и успешно архијерејско служење Светосавској Цркви својој, као и за научни рад у духу православља којем је даноноћно посвећивао све Богом му дате таленте.

Умро је 17. јуна 2001. године. Сахрањен је у крагујевачкој Саборној цркви.

У спомен на десетогодишњицу упокојења Епископа Саве Вуковића, шумадијска Епархија је 17. јуна 2011. године а по благослову Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована, објавила књигу *Изабрани богословско-историјски радови* Епископа Саве Вуковића, у којој се налазе изабрани научни радови блаженопочившег Владике Саве који су објављени у периодичним публикацијама.

Михајло Стојков 1943 - 2011

На дан рођења Светог Јована Претече – Ивањдан, 7. јула 2011. године навршава се четрдесет дана од смрти Михајла Стојкова из Шимановца.

Михајло Стојков је рођен 13. јуна 1943. године, на први дан празника Педесетнице у селу Лесково у Македонији.

Када је имао 2 године, његови родитељи се досељавају у Срем, у Шимановце, где Михајло одраста и завршава школу. Жени се са Радосавом са којом добија двоје деце, ћерку Анђелку и сина Анђелка. Године 1971. запошљава се у ГСП-у као возач и тај посао обавља све до пензионисања 1995. године. Већ од 1996. године постаје члан Црквеног одбора Црквене општине Шимановци, а од 1998. прихвата се и дужности црквењака коју је беспрекорно обављао до последњег дана свога живота.

Помен ће се одржати у Шимановцима, 7. јула 2011. године.

За све оно што је урадио за време свога живота према својој Светој Цркви нека га Господ награди. Молитвама у његов 40. дан на овај велики празник нека анђели душу његову однесу у Царство небеско.

За покој његове душе супруга Радосава прилаже листу „Православље“ 3.000 динара.

Парох шимановачки
протонамесник Жељко Крешић

ДОБРОЧИНСТВО
 Београд, Добрињска 2
 тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
 dobrocinstvo@gmail.com
 www.dobrocinstvo.spc.rs
ОДМОР У ПРЕДВОРЈУ СВ. ГОРЕ
 30. јун - 11. јул
ЛЕТЊА ДУХОВНА ШКОЛА
 Св. Прохор Пчињски 06 - 13. август
 Предавач акад. Владета Јеротић
СВЕТИЊЕ МОСКВЕ
 25. август - 03. септембар
СВЕТИЊЕ УКРАЈИНЕ
 27. август - 05. септембар
КРСТОВДАН У СВ. ЗЕМЉИ
 25. септембар - 06. октобар
ОСТРОГ сваког викенда
АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

www.atvbl.com

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
 електромоторни и
 електромагнетни погон
 програмирано и
 даљинско укључивање
ЦРКВЕНИ САТОВИ
 "GPS" - сателитска синхронизација
063/ 315 841
MJ инжењеринг
 Земун, И. Џанкара 9/29 www.mj.rs

1. НАЈНОВИЈЕ! ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин
 (као у Руса, Грка и Светогорца, а код Срба до пада Деспотовине) -
 са програмирањем и откуцавањем часова, а по избору, и са
 могућношћу даљинског управљања.
ПРЕДНОСТИ у односу на ЗАПАДНИ начин звоњења: 1.1.) Звоњење
 не потреса звоник; 1.2.) Знатно више звона може да стане у исти простор
 1.3.) Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне,
 односно престане. 1.4.) Качење звона је простије, и због тога је знатно
 јефтиније; 1.5.) Потрошња ел. енергије је нижа, а ако престане ел.
 напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.6.) Погодно је за
 сваковрсно програмирање, а са више звона, могу се ручно, али и
 програмирано изводити мелодије - без додатних чекића и ел. магнета.
 Ел. звоњење радимо и на ЗАПАДНИ начин.
2. ЧАСОВНИЦИ- тачни у секунд и још сами прелазе на "зима-лето" време.
ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ E-mail: szeljko7@verat.net "ЖЕЛ-МИР"
 026/312 752; 064/920 5 851; 064/20 80 145 zelmir.atspace.com

ИЗРАДА КРСТОВА
 од 0,5 до 5 т са и без позлате
ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА
ЗВОНА
 програмирано и даљинско управљање
ТОРАЊСКИ
ЧАСОВНИЦИ - израда и репарација
ОЗВУЧЕЊЕ ХРАМОВА
 (унутрашње и спољашње)
 200 година традиције и искуства
ЛИВНИЦА ПОПОВИЋ
 Ресавска 88
 Београд 064 1860-076
 063 1095-136
 факс: 011 2657-857
www.livnicazvona.com

Годишњица матураната Богословије „Св. Арсенија“ у Сремским Карловцима, генерација 1966-1971

Позивају се матуранти Богословије „Св. Арсенија“ у Сремским Карловцима, генерација 1966-1971. година, на прославу 40 година од матуре. Прослава ће се одржати 5. септембра 2011. године у Сремским Карловцима и почеће Светом Литургијом у Храму Св. оца Николаја у 9 часова и 30 минута.

Молимо све поштоване колеге да се јаве протојереју Васић Витомиру, бр. тел: 022/ 351-957, или протојереју Глумац Драгану, бр. тел: 011/318-26-38.

Награда „Ступље“ (за неговање српске традиције и православне духовности) на Међународном сајму књига у Бањалуци.
20,6x20 cm, 216 страница

ПРАВОСЛАВНИ СРПСКИ АРХИЕПИСКОПИ И ПАТРИЈАРСИ (1219-2010)

Илустроване биографије свих поглавара Српске православне цркве, од Светог Саве до патријарха Иринеја!

Изузетна књига!

Изузетна књига!
Награда „Ступље“ (за неговање српске традиције и православне духовности) на Међународном сајму књига у Бањалуци.
20,6x20 cm, 216 страница

ЧУВАР СВЕТИХ ХУМКИ

Књига и филм о породици Михаиловић, која од 1927. у три генерације узастопно чува Српско ратничко гробље у Солуну. Дирљива прича о осамдесетогодишњем Ђорђу Михаиловићу, који је чувар непрекидно од 1960. до данас! Величанствена и страшна српска епопеја у Првом светском рату, Голгота и Ваксрас Србије! Имена осам хиљада српских ратника сахрањених на Зејтинлику!

20,6x20 cm, 288 страница

ИЗДАВАЧКИ ПОДУХВАТ ГОДИНЕ
Сајам књига - Бањалука 2010.

Специјални попуст за читаоце "Православља".
Позовите "Принцип Прес"!

НАРУЦБЕНИЦА

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се на
следеће часописе

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35€ 60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45€	Обичном поштом Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€ 30€ за Европу или 40€ ван Европе	Обичном поштом Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе 60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Обичном поштом Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€ 25€ за Европу или 35€ ван Европе	Обичном поштом Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€ 25€ за Европу или 35€ ван Европе	Обичном поштом Авионом

ОВДЕ ИСЕЋИ